

**Pécsi Tudományegyetem
Természettudományi Kar
Földtudományok Doktori Iskola
Geopolitikai Program**

Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából

Absztrakt kötet

Szerkesztette: Bábosik Mária

Budapest, 2018

Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából

Absztrakt kötet

Szerkesztette: Bábosik Mária

Budapest, 2018

Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából

Absztrakt kötet

ISBN 978-615-80951-3-6

Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola, Geopolitikai Program, 2018

Szerkesztő: Bábosik Mária

Minden jog fenntartva. A kiadvány vagy annak egyes részeinek sokszorosítása vagy egyéb módon történő hasznosítása kizárólag a kiadó előzetes írásbeli engedélyével lehetséges.

Kiadó: Pécsi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskola és a Pallas Athéné Alapítványok.

Budapest, 2018.

Tartalom

1. Előszó.....	5
2. Absztraktok	6
2.1. Ázsia a XXI. században.....	7
2.2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században	17
2.3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok	30
2.4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok	47
2.5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon	63
3. Szerzők és témájuk.....	76

1. ELŐSZÓ

A Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karának Földtudományok Doktori Iskolája immár második évben szervezi meg egy szélesen meghatározott geopolitikai témakör tudományos feldolgozását doktorandusz hallgatóinak bevonásával. Ennek célja, hogy a hallgatók egy olyan tudományos közösség részeseivé váljanak, amelybe saját kutatásukkal be tudnak kapcsolódni, bemutathassák eredményeiket és azokról visszajelzéseket kapnak, amelyeket beépítve és továbbgondolva tanulmányt írhatnak és jelentethetnek meg a program keretében kiadott tanulmánykötetben. E kezdeményezés arra is lehetőséget ad, hogy az adott témakör iránt érdeklődő kutatók szélesebb köre megismerhesse a Doktori Iskola hallgatóinak kutatási irányait, eredményeit, így közöttük szakmai kapcsolatok jöhessenek létre és erősödjenek meg.

A program tavaly elsőként a „Geopolitikai folyamatok és lehetséges hatásaik” témáját dolgozta fel. Az idei év geopolitikai témaköre pedig a „Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából” címet kapta. E témaválasztást az indokolta, hogy a világrend jelenleg zajló erőteljes átalakulása szükségessé teszi Közép-Európa és benne Magyarország helyzetének és lehetőségeinek újraértelmezését.

Az idei geopolitikai témakört 5 témacsoportban tárgyaltuk. Ezek közül az első a XXI. századi Ázsiával, a második Közép- és Kelet-Európa gazdaságával és társadalmával, a harmadik a gazdasági és pénzügyi folyamatokkal, a negyedik a világgazdasággal és a nemzetközi politikai erőviszonyokkal, az ötödik pedig a világban és Magyarországon zajló társadalmi folyamatokkal foglalkozott.

A program részét képezte egyrészt a kutatások eredményeinek bemutatása egy tudományos konferencia keretében 2018. április 13-án az Óbudai Egyetemen, másrészt pedig a témáról készített tanulmányokat tartalmazó tanulmánykötet közreadása. Jelen kötet a tudományos konferenciára beadott összesen 64 absztraktot tartalmazza témacsoportonként, a szerzők nevének ABC sorrendjében, szerkesztett formában és kulcsszavak megadásával, amelyek alapul szolgáltak a tanulmányok megírásához. A konferencián elhangzottakat is figyelembe vett, véglegesített tanulmányokat egy szintén ISBN számmal ellátott, szerkesztett, önálló tanulmánykötetben adjuk közre.

Olvasóinknak jó böngészést, az egyes témacsoportok szakértőinek további szakmai sikereket, hallgatóinknak pedig tanulmányaik eredményes befejezését és további sikeres kutatásokat kívánok!

Dr. Dövényi Zoltán

PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola vezetője

2. ABSZTRAKTOK

2.1. Ázsia a XXI. században

1. Ázsia a XXI. században

Bábosik Mária

Kína szerepe a multilaterális fejlesztési bankokban

Kína előretörése és ennek nyomán a multipoláris világ kialakulásának geopolitikai folyamata erőteljes hatással van a nemzetközi pénzügyi intézményekre. A multilaterális fejlesztési bankok közül Kína tagja a Világbanknak (WB), az Ázsiai Fejlesztési Banknak (ADB), valamint az általa kezdeményezett Ázsiai Infrastruktúra Beruházási Banknak (AIIB) és az Új Fejlesztési Banknak (NDB). Az előadás célja, hogy bemutassa Kína szerepét ezekben az intézményekben, valamint rávilágítson az új bankok létrejöttével a közép-európai országok számára nyíló új lehetőségekre. A felhasznált módszer a szakirodalom és a vizsgált multilaterális fejlesztési bankok dokumentumainak, valamint a média híreknek a feldolgozása. Az előadás azzal a következtetéssel zárul, hogy Kína globális térnyerése jelentősen átalakítja a fejlesztéspolitika nemzetközi pénzügyi intézményrendszerét: egyrészt annak hagyományos tagjait folyamatos nyomás alá helyezi megreformálásuk érdekében, másrészt olyan új intézményeket hoz létre, amelyek a régiek versenytársaivá is válhatnak, s ezekben a közép-európai országok is szerephez juthatnak.

Kulcsszavak: Kína, multilaterális fejlesztési bankok, Világbank, Ázsiai Fejlesztési Bank, Ázsiai Infrastruktúra Beruházási Bank, Új Fejlesztési Bank

1. Ázsia a XXI. században

Bihari Katalin

The 16+1 Cooperation between China and Central and Eastern European Countries with special emphasis on the geopolitical and geoeconomic aspects

The present study intends to show the priorities, future opportunities, geopolitical and geo-economic aspects of the „16+1 cooperation” launched by China and 16 Central and Eastern European countries in Warsaw in 2012. The platform, which has become the most significant transregional platform of the region in the past couple of years, aims to intensify cooperation among the partners in the field of transport, investment, financial services, education and culture.

As for economic ties, the emphasis is put on the expansion of trade relations and investment. Five years ago, the partners set the target that the trade flow between China and the CEE countries should reach the value of USD 100 billion. However, up till now, the objective has not been fulfilled. Therefore, the study intends to examine the trends in foreign trade flows and foreign direct investment through a detailed analysis and comparison of the relevant statistical data.

In addition to the economic impacts, the study presents and evaluates the geopolitical importance of the 16+1 cooperation from the point of view of the Central and Eastern European countries (CEEC) as well as China. As for the CEE, the platform is often regarded as an essential tool to break out from the periphery of the region. As far as China is concerned, the 16+1 cooperation is frequently cited as the most consciously developed element of China’s policy on Europe. The objective of the analysis of the geopolitical aspects of the cooperation is twofold. First, the common interests of the parties will be identified. Secondly, the specific interests of the CEE countries and China related to the transregional cooperation will be presented and examined.

Key words: 16+1 cooperation, China, Central and Eastern Europe, trade relations, investment

1. Ázsia a XXI. században

Bucsky Péter

Közép-Ázsia közlekedése és az Új Selyemút

Kína terve az Új Selyemút fejlesztésére jelentős figyelmet kap, azonban kevés figyelmet fordítanak a közép-ázsiai országok közlekedési hálózatára és ennek fejlesztésére. A Szovjetunió széthullása után megkezdődött a közép-ázsiai tagállamok dezintegrálódása, a korábbi kapcsolatok felbomlottak, számos konfliktus alakult ki az országok és szomszédai között is. A közlekedés fejlesztése nem kapott prioritást, még a fenntartás sem volt megoldott, így a korábbi színvonal tartása sem volt megoldható az 1990-es években. A 2000-es évektől kezdve azonban megindult a fejlődés, de nagyon eltérő mértékben. Az egyes országok mind gazdasági, mind társadalmi fejlődése jelentősen eltér egymástól, ezáltal közlekedési igényeik, fejlesztési lehetőségeik is. Kazahsztán emelkedik ki a térségben, amely ország már Kína előtt felismerte az eurázsiai földhidak fontosságát, ezért közúti hálózatát és vasúti rendszerét is modernizálni kezdte. A közép-ázsiai térség a világ tengerektől legmesszebb lévő régiója, itt található Üzbegisztán, a világ egyetlen kétszeresen tengerektől elzárt országa is. Az Új Selyemút projekt, az iráni, üzbegisztáni gazdasági nyitás, a Kaukázus térségén keresztül új kapcsolatokat nyitó TRACECA (Transport Corridor Europe Caucasus Asia) lehetőséget kínálnak a közlekedési kapcsolatok fejlesztésére, ami segíthet a térség kereskedelmének és gazdaságának fejlesztésében.

Kulcsszavak: közlekedés, Közép-Ázsia, Új Selyemút, TRACECA (Transport Corridor Europe Caucasus Asia)

1. Ázsia a XXI. században

Csapó Dániel Gábor

Az Egy övezet egy út kritikai vizsgálata

Az Egy övezet egy út kezdeményezés bejelentése óta eltelt négy év, amely idő alatt több projekt meghirdetésre került és a kivitelezési fázisba is eljutott. A kezdeményezésnek azonban nem csak nyertesei vannak, hanem a jórészt infrastrukturális beruházásokat mind politikai, mind gazdasági szempontból is több kritika éri. Az előadás ezeket a visszajelzéseket mutatja be, kitérve a kínaiak kritikákra adott válaszára is. A világ különböző részein (pl. Balkán, Afrika, Dél-Amerika) legtöbbször felmerülő témákat, mint a környezetvédelmet, a finanszírozási kérdéseket, a projektek megtérülését, illetve a kínai befolyásszerzéstől való félelmet konkrét példák bemutatásával teszi kézzelfoghatóvá a hallgatóság számára.

Kulcsszavak: Egy övezet egy út kezdeményezés, Kína

1. Ázsia a XXI. században

Dani Tamás

Az új kínai selyemút koncepciók és egyes kelet-közép-európai országok keleti irányú külgazdasági stratégiának geoökonómiai keresztmetszete

A kutatás feltárja az egyes közép-európai országok geoökonómiai helyzetét és lehetőségeit, elemezve azok külkereskedelmi és a külpolitikai alkalmazkodási politikáját a multipolárisra váló világban. Az előadás vizsgálja az új kínai selyemút tervek és az egyes kelet-közép-európai országok keleti irányú külgazdasági stratégiának geoökonómiai keresztmetszetét. Napjaink kérdése lehet, hogy az Egy Övezet Egy Út nevű kínai új selyemút kezdeményezés – aminek jelentős része alapvetően infrastruktúra fejlesztési terv külkereskedelmi és befektetési célok elérése érdekében – vajon átformálja-e a globális kereskedelmet vagy sem, és ha igen, akkor az milyen hatással bír az egyes országok külgazdasági stratégiájának formálására. A konferencia-előadás hazai és nemzetközi szakirodalmak, politika alkotási dokumentumok és kapcsolódó tervdokumentumok elemzésén alapul, kiegészítve nemzetközi adatbázisok, statisztikák feldolgozásával, valamint saját készítésű szemléletes térképekkel és ábrákkal.

Kulcsszavak: geoökonómia, külkereskedelmi kapcsolatok, Kelet-Közép-Európa, Kína, keleti nyitás, új selyemút koncepciók

1. Ázsia a XXI. században

Eszes Dorottya

Kína hozzájárulása a Belt and Road program finanszírozásához

Jelenleg egy nagyhatalmi átrendeződésnek lehetünk tanúi, az egypólusú világ több pólusúvá válik. Az egyik új pólus Kína, amely az 1990-es évektől tartó gazdasági fejlődésnek és folyamatos átalakulásnak köszönheti felemelkedését. Annak érdekében, hogy ezt a szerepét az ország megszilárdítsa, Kína elindította a Belt and Road programot, mely a résztvevő országok közötti politikai, gazdasági és személyközi kapcsolatokat hivatott erősíteni. Mára a program szinte minden kontinenst érint és meghatározza Kína nemzetközi politikáját is. A Belt and Road egyik fő eleme az infrastruktúra fejlesztése, ennek mérete és költsége történelmi távlatban is kiemelkedő. A kivitelezés finanszírozási igénye mellett megjelenik a renminbi tranzakciók könnyebb lebonyolítása iránti igény, valamint a kivitelező és egyéb nemzetközi kínai cégek pénzügyeinek könnyebb intézése iránti igény is. Mindezeket elősegíti a renminbi nemzetközi szerepének növekedése. A tanulmány bemutatja, hogyan és milyen pénzügyi infrastruktúrán keresztül járul hozzá a kínai fizetőeszköz használatának elterjedése a Belt and Road program finanszírozásához.

Kulcsszavak: Belt and Road, Kína, infrastruktúra fejlesztés, finanszírozás, renminbi

1. Ázsia a XXI. században

Horváth Marcell

Latin-Amerika és Kína kapcsolatrendszere

Latin-Amerika és Kína kapcsolatainak több évszázadra visszanyúló alakulása az elmúlt másfél évtizedben kapott hatalmas lendületet. A 2000-es években a washingtoni külpolitikában új prioritások váltak meghatározóvá, így Latin-Amerika kikerült az USA fókuszából. Ezzel párhuzamosan Kína számára a térség egyre fontosabb geopolitikai célponttá vált. Mára Kína és Latin-Amerika között rendszeresek a politikai találkozók, Kína több stratégiai partnerségi megállapodást, valamint szabadkereskedelmi megállapodást kötött a térség államaival. Kína a régió első számú kereskedelmi partnerévé lépett elő, számos befektetést hajtott végre a térségben, és a kínai bankok a régió egyik legfontosabb hitelezőivé váltak.

Megállapítható, hogy Kína lett a latin-amerikai növekedés egyik motorja. A kapcsolatoknak újabb lendületet adhat Xi Jinping elnök bejelentése, miszerint a térséget is be kívánja vonni megaprojektjébe, az Új Selyemútba. Kérdés, hogy ez a legújabb kínai geostratégiai projekt milyen eredményeket hozhat és mit szól mindehhez az USA.

Kulcsszavak: Latin-Amerika, Kína, USA, Új Selyemút, geostratégia

1. Ázsia a XXI. században

Ilyés Tamás

**Differences in the pattern of regional growth
in China, the European Union and the United States of America**

The study analyses the differences in geographical distribution of economic development between China, the European Union and the United States of America. The past decades China has experienced great economic progress and significantly increased the average living standard in the country, steadily converging to the average development level of Europe and North America. However, these average indices hide huge internal regional heterogeneity inside these economic blocks.

To fully understand the change over longer periods of time and to create reliable forecast for long term convergence a deeper analysis is required. The study uses regional data and statistical methods to analyse the differences in the pattern of economic growth, comparing the province level data of the Peoples Republic of China to the members of the European Union and the states of the United States of America.

Results show, that using country level aggregates can lead to biased results in international comparisons and in the case of analysing the convergence between big economic zones the analysis of the regional distribution cannot be omitted. The findings prove, that there is a significant difference in the spatial distribution of population and economic activity in the European Union. The economic activity is more concentrated on the West and the Southern-centre. The inclusion and economic development of the Eastern European countries did not change the pattern of growth and development level of the European Union. The geographical structure of the economic activity is stable over time in the case of the United States of America and followed a steady process before the 2008 financial crisis. However, the rapid growth of China at first significantly increased the concentration of the country's economic activity and altered its geographical distribution, but since the 2008 the development level of the country is becoming more homogenous.

Key words: regional studies, cluster analysis, statistics, country groups

1. Ázsia a XXI. században

Kozma Tamás

Törökország energiaügyi kapcsolatainak értelmezése az Európai Unióval és a Sanghaji Együttműködési Szervezettel: komparatív elemzés

Törökország nemzetközi energiabiztonsági folyamatokban betöltött szerepét túlnyomóan az európai energiaigények szempontjából vizsgálja a szakértői közösség. Ennek a narratívának az ellensúlyozása céljából a jelen kutatás Törökország számára két releváns külkapcsolati irányban, összehasonlító jelleggel helyezi el az energiaügyeket. A tanulmány komparatív szemlélettel mutatja be az ország energiaügyi együttműködésének sajátosságait az Európai Unióval és a Sanghaji Együttműködési Szervezettel. Az Európai Unió és Törökország között az energiapolitikai együttműködés már régebbre nyúlik vissza, míg a Sanghaji Együttműködési Szervezet az elmúlt években vált egyre intenzívebben a török külpolitikai diskurzus részévé, így az energiapolitikai aspirációkat prioritásként kezelő török külpolitika számára új irányként jelent meg, amelyben az energiaügyi kapcsolatokat értelmezni lehet. Jelen tanulmány amellet foglal állást, hogy míg az Európai Unió egy lényegében egységes aktorként azonosítható a Törökországgal folytatott energiaügyi relációkban, addig Törökország energiakapcsolatai a Sanghaji Együttműködési Szervezettel inkább csak kétoldalú kapcsolatok halmazának tekinthetők.

Kulcsszavak: Törökország, Európai Unió, Sanghaji Együttműködési Szervezet, energia, földgáz

**2.2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma
a XXI. században**

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Bartha Dániel

Közép-Európa versengő regionális integrációi geopolitikai perspektívából

A kétpólusú világrend felbomlásával újból létrejövő független és önálló külpolitikával rendelkező közép-európai államok geopolitikai értelemben sok szempontból a 20. század elején felmerülő kérdésekkel néztek szembe.

A kezdeti opciók, melyekben leginkább a német Mitteleuropa koncepcióból építkeztek, vezettek a Közép-Európai kezdeményezéshez (CEI), a kezdeti célt, vagyis az euro-atlanti integrációt azonban sokkal inkább a visegrádi együttműködés szolgálta. Az integrációt követő évtizedben a V4, mint regionális együttműködés elsődleges jellegét senki nem kérdőjelezte meg. Az elmúlt években az Európai Unióban jelentkező intézményi és politikai változások, a régió belüli eltérő gazdasági és politikai fejlődés, de még inkább a migrációs válság és Oroszország fenyegetése új lendületet adott alternatív kezdeményezéseknek, melyek közül a Slavkovi kezdeményezés és a Három Tenger kezdeményezés a legismertebb.

Az előadás ismerteti, hogy az egyes regionális kezdeményezéseknek milyen előképe volt a geopolitikai gondolkodásban és azok mely kihívásokra adhatnak választ. Végül bemutatja, hogy geopolitikai szempontból mi lenne az ideális integráció és az miért nem fog megvalósulni.

Kulcsszavak: Közép-Európa, regionális integráció, Közép-Európai kezdeményezés, visegrádi együttműködés, alternatív kezdeményezések, Slavkovi kezdeményezés, Három Tenger kezdeményezés

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Gál Zsolt

A visegrádi országok gazdasági jellemzőinek összehasonlítása regionális szinten

A kutatási téma fontossága és aktualitása abban áll, hogy jelenleg az EU-28 egészében a legdinamikusabban fejlődő ország-csoportot a visegrádi négyek országai alkotják, amely várhatóan tovább bővíülhet néhány nyugat-balkáni országgal. Ezek részben EU tagországok, részben pedig a közeljövőben várható csatlakozásuk az EU-hoz. A visegrádi négyek országainak csoportja bővíülhet továbbá a Balti-térség EU tagországaival is. Ez a lehetséges bővülési folyamat elvezethet a visegrádi négyek országai szerepének további növekedéséhez az EU-n belül. A visegrádi négyek országainak az EU-n belüli gazdasági fellendülése és bővülő gazdasági szerepe szükségessé tette ennek az országcsoportnak a mélyebb és részletesebb gazdasági elemzését, elsődlegesen a népesség, a foglalkoztatottság, a termelés – a nagyobb hozzáadott értékű termékek előállítása – és a családi jövedelmek terén. Fontos felmérni, hogy a visegrádi négyek országai gazdasági fellendülésének milyen összetevői és alapjai vannak, és ez a fellendülés várhatóan mennyire lesz hosszabb távú. A gazdasági fellendülés mellett ezen országcsoportnak számos nehézséggel is meg kell küzdenie. Ezek közül megemlíthető, hogy néhány régióban alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkező népesség aránya, a bányászati-kitermelő ágazat nagyobb gazdasági súllyal rendelkezik, csökkentve a nagyobb hozzáadott értékű termékek arányát, csökkennek a családi jövedelmek, jelentősen növekszik a munkanélküliség, csökken a népesség, és egyes régiókban a mezőgazdasági foglalkoztatottak száma, illetve a farmerek száma nő. Ezeknek a gazdasági nehézségeknek legfőbb megoldása lehet a régiók közötti hatékonyabb gazdasági együttműködés, a rendelkezésre álló pénzügyi források hatékonyabb felhasználása, a külföldi tőkebefektetések ösztönzése, valamint a felsőfokú képzettséggel rendelkezők számának növelése és rugalmasabb hozzáigazítása a munkaerőpiachoz.

Kulcsszavak: visegrádi négyek, EU-28, Nyugat-Balkán, Balti-térség, gazdasági jellemzők

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Gergely Barnabás

A multietnicitásból eredő gazdasági hatások Közép-Európában

Közép-Európa történetében az elmúlt 100 év számos változást eredményezett. Új államok keletkeztek, meglévők bomlottak fel és a határok jelentős mértékben átrajzolódtak. A határok újra szabásával a meglévő lakosság jelentős része is egy új állam kötelékébe került. A lakosság összetételének átalakulásával a gazdasági életben is nagyszabású változások keletkeztek. A többnemzetiségű régiók gazdasági életében, – főleg Közép-Európában – az elmúlt 100 évben számos fellendülési és fejlődési időszak figyelhető meg. A többnemzetiségűség egyfajta gazdasági élénkítőként is szerepet játszhat a régió fejlődésében. Az előadás ismerteti a többnemzetiségi faktor gazdasági folyamatokra gyakorolt hatását és a közöttük megfigyelhető összefüggéseket. A multietnikus régiók és azokban lévő gazdasági folyamatok komplexen összefüggenek a lakosság nemzetiségi összetételével vagy abban bekövetkező változásokkal. Közép-Európa, mint multietnikus régió számos példával szolgál ezen összefüggések alátámasztására, amelyek az előadás során kifejtésre kerülnek.

Kulcsszavak: multietnicitás, többnemzetiségű régiók, Közép-Európa, gazdasági fejlődés

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Jerkovicsné Stefán Klára

Német gazdasági szereplők Magyarország térképén a rendszerváltástól napjainkig

Németország szerepvállalását a rendszerváltás után átalakuló Kelet-Közép-Európában nem lehet és nem szabad tisztán gazdasági síkon értelmezni, még a kutatás szűkebb témájaként megjelölt befektetéseknek is bőven van a gazdasági szférán túlmutató jelentőségük. Németország a modernizációban sokszor inkább csak passzív szerepet játszott, de a térség országai közül talán éppen elsősorban Magyarország volt az, amelyik intézményi és szervezeti mintákat vett át onnan.

Németország ma általában Kelet-Közép-Európa országaiban a legfontosabb kereskedelmi partner, 21-27 százalék közötti export-részesedéssel és ugyancsak jelentős import-aránnyal. Kelet-Közép-Európa országai a német külföldi működőtőke kihelyezés tekintetében Kínát is megelőzik. A német befektetéseknek köszönhető az az igen nagy jelentőségű átalakulás, amely nélkül aligha beszélhetnénk ma ezekben az országokban versenyképes, húzóágazatként funkcionáló gép- és járműiparról, vegyiparról, élelmiszeriparról. A német vállalatok által képviselt szervezeti és minőségi kultúra megjelenése igen komoly multiplikátor-hatást váltott ki a térség kis- és középvállalatainak szintjén is.

Az előadás a mikroregionális és járási szinten túl, a német működőtőke magyarországi ágazati és területi elhelyezkedését, annak változását, valamint a megtelepedésben meghatározó tényezőket veszi számba.

Kulcsszavak: német működőtőke beruházások, rendszerváltás, Magyarország

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Kardos Adrienn

A magyar naperőmű piac sajátosságai, kihívásai

Magyarország nagyon jó adottságokkal rendelkezik, ami a napenergia hasznosíthatóságát illeti, hiszen területén évi 2000 óra feletti napsugárzás tapasztalható. A MAVIR adatai alapján ez egy 0,5 MW teljesítményű naperőmű (legkisebb kategória) esetén 525-600 MWh éves előállított villamos energiát jelent, mely kb. 250 háztartás éves villamosenergia-felhasználását fedezi. Ezt a komparatív előnyt napjainkban a szabályozói környezet is megtámogatja, melynek köszönhetően a tavalyi és az idei év is a naperőmű építések éve lehet, hiszen 2016-ban a KÁT (kötelező átvételi és támogatási rendszer) égisze alatt rekord mennyiségű engedélykérés érkezett a Magyar Energetikai és Közmű-Szabályozási Hivatalhoz. Jelen tanulmány ezen KÁT rendszer jellemzőit, sajátosságait, illetve a benne rejlő lehetőségeket vizsgálja meg mind a fejlesztők, mind a potenciális befektetők szemüvegén keresztül.

Kulcsszavak: napenergia, naperőmű, KÁT

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Kovács Áron

Magyarország és a Balkán közötti közlekedésének geopolitikai összefüggései

A közlekedésre a tér aktív struktúraelemeként kell tekinteni, mint a társadalmi-gazdasági területi adottságokra reagáló eszközrendszerre, valamint a gazdálkodó ember magatartását, a versenyképességet, a gazdasági és a társadalmi diverzifikációt befolyásoló elemre. A tanulmány 11 ország (Görögország, Szlovénia, Románia, Bulgária, Magyarország, Szerbia, Bosznia és Hercegovina, Montenegró, Macedónia, Koszovó és Albánia) közötti közlekedését vizsgálja, nagy hangsúlyt fektetve az autópályahálózatokra és az országok legfejlettebb pontjainak (fővárosainak) elérésére.

A vizsgálat eredményei alátámasztották, hogy a magyar főváros közötti elérhetősége a legkedvezőbb a vizsgált országok közül. Budapest rendelkezik a legnagyobb kiterjedésű vonzaskörzettel, a legtöbb lakost tudja kiszolgálni, így közlekedési adottságai kiemelik a balkáni országok környezetéből. Budapest és környéke kiválóan alkalmas a távol-keleti országokból jövő áru fogadására és a nyugati országok felé való továbbítására.

Kulcsszavak: Balkán, közlekedés, elérhetőség, főváros, autópálya

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Nagy Dávid

A Duna szerepe a teherszállításban napjainkban – a Duna-Morava-Vardar-Égei-tenger-csatorna realitásának vizsgálata

A Duna folyam, mint Európa egyik legjelentősebb vízfolyása mindenkor komoly közlekedési, kereskedelmi-gazdasági jelentőséggel bírt a kontinensen. Magyarország szerepe a dunai hajózásban földrajzi elhelyezkedésénél fogva determinált, a dunai víziút magyarországi fejlesztése az Al-Duna országainak lehetőségeit is befolyásolják. Jelenleg a Duna, mint vízi út kiépítettsége nem megfelelő, a hazai kikötői és intermodális infrastruktúra elavult, a szállítási igények kielégítése szempontjából nem versenyképes. Ugyanakkor a dunai víziút koncepciózus fejlesztése nemzetközi összefogást és koordinációt igénylő feladat.

A Duna kapuja Románia, de Ukrajna is részben felügyeli a torkolatvidéket. Szerbia és Bulgária korábban is vizsgálta annak lehetőségét, hogy milyen közlekedési folyosók létesíthetők a Duna és az Égei-tenger között. Szerbia esetében egy, a 20. században többször is felmerült elképzelés, hogy hajózható csatornát létesítsenek a Nagy-Morava és a Vardar folyó völgyén keresztül Thesszaloniki kikötőjéhez. Ez egy fontos szárazföldi közlekedési útvonal Közép-Európa számára, de megvalósítható-e egy vízi út kiépítése, és hogyan viszonyulhatnak ehhez a térség országai? Mik lehetnek a legfontosabb prioritások a dunai víziút fejlesztésében?

Kulcsszavak: Duna, teherszállítás, infrastruktúra, Közép-Európa

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Rácz Szilárd

A posztszocialista kelet-közép-európai nagyvárosok fejlődési folyamatai

A modern városfejlődési folyamatok szempontjából meghatározó a globalizáció és a metropolizáció kölcsönhatása. A globális gazdaság csomópontjaiban a világvárosok állnak, más felfogásban a legjelentősebb szervezetek a világvárosokban lévő központjukból irányítják a világgazdaságot. A vezető világvárosok pozíciói egyelőre megingathatatlanak látszanak, a világvárosok köre azonban fokozatosan bővül, földrajzilag átrétegződik. Az elmúlt három évtized folyamatainak egyik meghatározó típusa a posztszocialista országok nagyvárosainak fokozatos világgazdasági integrációja volt. Kutatásom szempontjából különösen érdekes a kelet-közép-európai nagyvárosok megjelenése a világváros listákon, pontosabban azok középső, alsó szintjein. A térség fővárosainak fejlődése globális szinten is tapasztalható, még a legújabb világváros-felfogásban is (APS-cégek), de az is látható, hogy többnyire csak a fővárosok tudnak felkerülni e listákra. Az előadás az alábbi fő kérdéseket – a doktori kutatás munkahipotéziseit – igyekszik röviden körüljárni: Milyen általános sajátosságai vannak a térségi városfejlődésnek? Vannak-e speciális fejlődési utak? Milyen paraméterekben fogható meg a főváros-központúság? Milyen kapcsolat áll fenn az országok térszerkezete és városhálózata között? Hogyan függ össze a gazdasági térszerkezet és a városhierarchia?

Kulcsszavak: városfejlődés, világvárosok, városhálózat, városhierarchia, térszerkezet, Kelet-Közép-Európa

Sashalmi Ádám

**A közlekedési infrastruktúra-fejlesztés szerepe
Olaszország és a visegrádi országok közötti
kereskedelem és gazdasági együttműködés szempontjából**

A tanulmány Olaszország és a visegrádi országok (V4-ek) közötti közlekedésfejlesztési projekteket és azoknak a kereskedelemre gyakorolt hatását vizsgálja. Az első tézis szerint a vizsgált országokat magába foglaló együttműködések, mint az Alpok-Adria Munkaközösség vagy a Közép-európai Kezdeményezés, részben azzal a céllal jöttek létre, hogy növeljék az egymás közötti áruforgalmat. Ebből kiindulva a második tézis szerint a kereskedelem szempontjából nélkülözhetetlen közlekedési infrastruktúra hangsúlyos az együttműködési stratégiákban. A harmadik tézis szerint pedig fontos cél az adriai kikötők elérhetőségének javítása, amely kiemelkedő jelentőségű a V4-ek kereskedelme szempontjából. A statisztikai vizsgálatok szerint volt összefüggés a kereskedelem volumenének növekedése és a közlekedési infrastruktúra fejlesztése között. A különböző források szerint pedig az együttműködési stratégiákban célként fogalmazták meg a kereskedelem növelését. Ugyancsak fontos cél volt az adriai kikötők elérése a közép-európai országok tengeri kereskedelme, valamint Olaszország saját kikötői logisztikai szerepének növelése érdekében.

Kulcsszavak: közlekedés, infrastruktúra, együttműködés, Olaszország, visegrádi országok (V4-ek), adriai kikötők

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Schwertner Marcell

**Leszakadás a növekedésben –
Gazdaságstratégia a kelet-közép-európai országokban
a 2004-2015 közötti időszakban**

Az előadás a „Leszakadás a növekedésben – Gazdaságstratégia a kelet-közép-európai országokban a 2004-2015 közötti időszakban” című doktori disszertáció kutatásának jelenlegi állását, irányát és az előtte álló kihívásokat kívánja bemutatni.

E készülő doktori munka a posztszocialista kelet-közép európai országok gazdasági fejlődését vizsgálja országos és régiós szinten. Az ezredfordulótól kezdve a fejlődés egy olyan új szakaszba lépett, amely láthatóan formálja a térség korábbi erőtereit, és amelyben új geopolitikai súlypontok formálódnak. Ebben az átrendeződésben a különböző gazdasági folyamatoknak kiemelt szerepük van.

Az előadás be kívánja mutatni a vizsgálat modelljének alapját adó indikátorokat és azok összefüggésrendszerét – kiemelve az eddig bevont több mint harminc mutatószámot. Olyan versenyképességi – akár dinamikus vagy statikus – mutatókat és azok halmazait emeli ki, amelyek jól szemléltetik egy adott terület erősségeit és lehetőségeit, rámutatva arra, hogy milyen gazdaságstratégiai ösztönzők érték el – az idő előrehaladtával – a legnagyobb versenyképességi javulást országos és régiós szinten.

Kulcsszavak: gazdaságstratégia, gazdasági fejlődés, versenyképesség, mutatószámok, Kelet-Közép-Európa

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Vers Ramóna

Aranyosszék, mint a történelmi Székelyföld exklávéjának magyar értékei

Az 1920-as trianoni békediktátum után több millió magyar nemzetiségű rekedt az új államhatárokon kívül, ezáltal kerülve kisebbségi helyzetbe saját szülőföldjén.

A történelmi Székelyföldhöz tartozott Aranyosszék is, amely az I. világháború óta szerves része a mai Romániának. Aranyosszék a többi székely székkal területileg ugyan nem függött össze, de mint egykori exklávé napjainkig a határon túli magyar kultúra egyik jelentős pillérét képezi. A kárpát-medencei magyar kulturális megmaradás permanens akadályokkal néz itt is szembe, annak ellenére, hogy a 2010 utáni hazai politikák lehetővé tették a kisebbségben élő magyar közösségeknek, hogy a pénzügyi támogatásokon túl egyéb formákban is erősítsék kapcsolatukat az anyaországgal és egymással is, miközben megőrizik identitásukat.

A kutatás azt vizsgálja, hogy Aranyosszék egyes kiemelt települései milyen magyar építészeti/kulturális értékeket őriztek meg a régió történelmi fejlődése során, és a nagyrészt elrománosodott vidéken hogyan tudják magyarságukat megélni az ottmaradott székelyek.

Kulcsszavak: Székelyföld, Aranyosszék, székelyek, székely székek, kisebbség, identitás, Románia, építészeti/kulturális értékek

2. Közép- és Kelet-Európa gazdasága és társadalma a XXI. században

Zágonyi Ádám

V4 fejlesztési bank – az uniós források alternatívája

Az elmúlt időszak során sokszor előkerült a kérdés, hogy Európa szegényebb része, ezen belül Közép-Európa miből fogja fejlesztéseit megvalósítani 2020 után. Mint ismeretes, az uniós források nagyságrendje a 2020-2027 közötti időszakban kétséges. Egyrészt a Brexit, másrészt a migrációs válság miatt az Európai Unió biztosan kevesebb forrást fog tudni majd biztosítani a felzárkózni kívánó tagországok számára. A Visegrádi Négyeket is foglalkoztatja a téma, olyannyira, hogy már konkrét javaslatok is születtek, melyek döntéshozatala már folyamatban van. A V4-ek elsődleges válasza egy fejlesztési bank felállítása, mely a szükséges régiós infrastruktúra fejlesztéseket hivatott megfinanszírozni. A bank részben tagállami, részben piaci forrásokból kedvező kamatozás mellett nyújtana hiteleket az országhatárokon átívelő infrastruktúrák fejlesztésére. Erre nagy szükség is van, hiszen 2020-ig a megfelelő észak-déli összeköttetés biztosan nem, a kelet-nyugati pedig feltehetően hiányosan valósul majd meg.

Kulcsszavak: fejlesztési bank, finanszírozás, infrastruktúra fejlesztés, Közép-Európa, Visegrádi Négyek (V4-ek)

2.3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Baracsi Lóránt

**A magyarországi jelzáloghitelezés a két világháború között
a geopolitikai realitások tükrében**

Az 1892-es pénzreformot követően a jelzáloghitelezéshez szükséges források zöme külföldi devizában érkezett, miközben a nyújtott kölcsönök továbbra is hazai deviza alapúak maradtak. Ezek a források akkor sokat segítettek az ország fejlődésében, ám a háborút követő évekre a koronával együtt elértéktelenedő jelzáloghitel-állomány nem tette lehetővé az értékét jobban megőrző forrásállomány visszafizetését, jelentősen megnehezítve így a háború utáni években a hitelezéshez szükséges források ismételtén csak külföldről történő bevonását. Az 1914-1924 közötti, gyorsuló inflációval járó időszakban az állomány nagy része elötörlesztésre került, az elcsatolt területeken ragadt részről pedig meg kellett állapodni az utódállamokkal. Az iparág a korona 1924-es stabilizálódását követően kezdett ismét működni, a háború előtti meg sem közelítő volumenben. Ekkor már az 1929-es válságig dollár-alapú forrásállomány érkezett, amit zömében ugyanilyen alapú kölcsönökbe helyeztek ki a pénzintézetek. Az 1931-es fizetési moratóriumot követően azonban ezeket sem lehetett törleszteni, így újabb forrás végképp nem érkezett. Az állami beavatkozási kísérleteknek nem sikerült segíteniük az államosításig már csak vergődő üzletágon.

Kulcsszavak: jelzáloghitelezés, Magyarország

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Farkas Sára

A pénzügyi közvetítőrendszer növekvő szerepének lehetőségei a fejlesztéspolitikában Magyarországon

A pénzügyi közvetítést végző intézményrendszer mind a gazdasági fejlődésre, mind a területi egyenlőtlenségek alakulására hatást gyakorol. Az Európai Unió visszatérítendő fejlesztési forrásait közvetítő intézményrendszer hazánk fejlettségi szintjének növelésében kulcsszerepet tölt be, rámutatva egyúttal arra, hogy a pénzügyi közvetítést végző intézményeink komoly kapacitásbeli tartalékokat hordozhatnak a fejlesztéspolitikai célok végrehajtásában. A 2014-2020-as fejlesztési időszakban azonban ezen kapacitások csupán részben kerülnek felhasználásra, a kihelyezést biztosító pontok, követve a településhierarchia szintjeit, akár a város-vidék egyenlőtlenségek fokozódásához is hozzájárulhatnak.

Az előadás célja, hogy az Európai Unió tagállamaival összevetve megfogalmazza a 2007-2013-as fejlesztési ciklus visszatérítendő forrásokat kezelő intézményrendszerének legfontosabb tanulságait, és rámutasson a pénzügyi közvetítő rendszer magasabb szintű részvételi lehetőségeire a fejlesztéspolitikában. Az előadás forrásanyagát elsősorban az uniós források felhasználását megalapozó stratégiai fejlesztéspolitikai dokumentumok, valamint a visszatérítendő forrásokat kihelyező intézményrendszer 2007-2013-as időszakra vonatkozó aktivitási adatainak elemzése alkotják.

Kulcsszavak: pénzügyi közvetítő rendszer, intézményrendszer, fejlesztéspolitika, területi egyenlőtlenségek

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Fejős Bence

A pénzügyi közvetítőrendszer és a gazdasági fejlettség geopolitikai aspektusú vizsgálata különös tekintettel az állami szerepvállalás mértékére és a pénzügyi rendszer tulajdonosi struktúrájára

A globális pénzügyi válság világszerte radikális változásokat eredményezett az állami szerepvállalás mértékében és formájában a pénzügyi szektorban. A kormányzat különböző formái – a hitelnyújtó csatornán keresztül – a nagy hatással vannak a gazdasági növekedésre a földrajzi sokféleség és a gazdasági fejlődés mértéke szerint (angolszász kultúra, kontinentális Európa). Lényeges ezért egyfelől az állami szerepvállalás különböző formáinak vizsgálata, másfelől pedig annak feltárása, hogy az állami tulajdonú bankok aránya a bankszektorban hogyan befolyásolja a gazdasági növekedést, optimális-e a külföldi és a hazai bankok aránya az adott területen. Vizsgálandó továbbá, hogy a kormányzati részvétel milyen mértékben és módon gyengíti vagy erősíti a gazdasági rendszer válságainak vagy ciklikus periódusainak megjelenését. A tanulmány elemzi a fejlődő és fejlett gazdaságok pénzügyi szektorainak tulajdonosi szerkezetét és a válság után abban bekövetkezett változásokat, valamint az állam szerepét a másik, anticiklikus, nem hagyományos banki szektorban. Az empirikus tapasztalatok alapján arra a következtetésre jut, hogy a gazdasági növekedés középtávú kiszámíthatósága és a pénzügyi rendszer rugalmassága a potenciális sokkokkal szemben eltérő a különböző fejlettségű és pénzügyi kultúrájú országokban.

Kulcsszavak: pénzügyi közvetítőrendszer, gazdasági fejlettség, geopolitika, tulajdonosi szerkezet

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Gábor Ágnes - Dr. habil Zéman Zoltán*

Amikor a projekt controlling az innovációval találkozik egy új vállalati modellben – avagy, Book – Save – Sleep – okosan

Napjainkban a globalizáció természetes folyamat, amelynek hatására a piaci verseny már világméretűvé vált. Az igazán versenyképes vállalatok átlélik a helyi piac adta lehetőségeket – méreteiktől függetlenül multi- vagy transznacionálissá válnak –, és kiszélesítik a versenyt az egész világpiacra, netán új piacokat is teremtenek. Ez utóbbi folyamat játszódott le, amikor két német üzletember megvalósította innovatív és új stratégiát felvonultató ötletét, a DreamCheaper nevű start-up vállalkozást. Véleményünk szerint a vállalati sikeresség nagymértékben az innovációtól függ, ám tanulmányunk rávilágít arra, hogy a sikernek az innováció csak az egyik eszköze, hiszen megfelelő projekt- és controlling eszközök nélkül az innovatív ötlet nem fejlődik tovább, megmarad ötletnek. Tanulmányunkban megvizsgáljuk, hogy a vállalatvezetők által kitűzött cél megvalósult-e, meg tudják-e tartani az egyedi ötletből kovácsolt piaci előnyüket és a megfelelő controlling eszközöket használva képes lesz-e a cég a terjeszkedésre, multi- vagy transznacionális léptékre?

Kulcsszavak: controlling, innováció, stratégia, geoökonómia, DreamCheaper

*PhD, egyetemi docens, Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Pénzügy-Számvitel Intézet

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Gál Zsombor

A gasztronómiai turizmus lehetőségei Magyarországon

A gasztronómiai turizmus egy ország turisztikai kínálatának része. Egy földrajzi terület látogatása során fizikai alapszükségletünket kielégítendő élelmiszert és innivalót fogyasztunk, így szinte állandó lehetőség áll fenn, hogy megismerjük egy terület gasztronómiai kínálatát, felfedezzük gasztrókultúráját. Egy átlag turista élelmiszerköltsége teljes költségének több, mint egyharmada. A tudatos fogyasztás, a fenntartható gondolkodás és a kulturális nyitottság előtérbe kerülése egyre jobban helyzetbe hozza a helyi alapanyagokra, lokális sajátosságokra épülő gasztronómiai turizmust (önállóan vagy a turisztikai vonzerőleltár részelemeként), mely sokkal inkább köthető a kulturális turizmushoz, mint az agroturizmushoz. Magyarország gasztroturisztikai vonzereje kiemelkedés előtt áll, helyzete javuló tendenciát mutat, illetve számos lehetőséget rejt. Kiemelt terület a kulináris turizmuson belül a borturizmus, mely hazánkban a kínálati oldalt tekintve megfelelő fejlettségi szintet mutat. A gasztronómiai turizmus belekerült hazánk Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiájába, így a következő években a fejlesztések növekedése várható.

Kulcsszavak: gasztronómia, turizmus, Magyarország, Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Gyura Gábor

Az addicionalitás problémájának vizsgálata a zöld kötvények körében

A zöld kötvények olyan új, innovatív értékpapírok, melyek kibocsátója vállalja, hogy a kötvénnyel gyűjtött forrásokat környezetvédelmet, fenntarthatóságot szolgáló projektekre fordítja. Az első ilyen kötvényeket mintegy tíz éve bocsátották ki, és mára már számos vállalat, pénzügyi intézmény, önkormányzat, sőt ország is bocsátott ki ilyen instrumentumokat, ami által az éves globális kibocsátási volumen mintegy százmilliárd dollárra nőtt. A zöld kötvények tényleges haszna azonban – értékelésem szerint – nem egyértelmű, számos dilemmát vet fel. Nyilvánvaló, hogy van a kibocsátó (vagy akár a befektető) reputációját javító funkciója, de kérdéses, hogy magát a fenntarthatóságot érdemben támogatja-e. Az előadás az úgynevezett addicionalitás dilemmáját állítja a középpontba, azaz arra a kérdésre keresi a választ, hogy a zöld kötvényekkel ténylegesen nő-e a környezetvédelmi beruházásokra allokált tőke mennyisége, vagy csupán – mint egyes kritikusok felvetették – kommunikációs eszközről van szó. Ehhez az előadás során a kutatástörténeti előzmények, teoretikus megfontolások és a lehetséges empirikus vizsgálati megközelítések is bemutatásra kerülnek.

Kulcsszavak: zöld kötvények, innovatív értékpapírok, környezetvédelmi beruházások, fenntarthatóság, addicionalitás

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Haffner Tamás

A magyar energiapolitika geopolitikai aspektusai

Magyarország energiahordozókban rendkívül szegény állam, az ország energiapolitikáját, a felhasznált energiahordozók szerkezetét nagymértékben meghatározta és meghatározza az energiaiimport-függőség. A II. világháborút követően szovjet mintára létrejött extenzív, energiaigényes iparához szükséges megnövekedett szükségletét szinte teljes mértékben a Szovjetunióból szerezhette be. Magyarország a többi közép-európai országhoz hasonlóan az elmúlt 25 évben számos intézkedéssel próbálta meg csökkenteni Oroszországhoz kapcsolódó egyoldalú energiaiimport-függőségét, azonban ezek a törekvések csak részsikereket értek el, Magyarország és Közép-Európa nagy részének orosz energiaiimport-függősége napjainkig fennmaradt. Magyarország hatályos energiastratégiája a hosszú távú fenntarthatóság, a biztonság és a gazdasági versenyképesség biztosítását határozta meg a magyar energiapolitika elsődleges céljaként. A három pillérre épülő stratégia az „Atom-Szén-Zöld” forgatókönyvvel kívánja elérni, hogy 2030-ig megszűnjön az ország villamosenergia-importszaldója.

Kulcsszavak: Magyarország, energiapolitika, energiaiimport-függőség, energiastratégia, „Atom-Szén-Zöld” forgatókönyv

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Mátyus Ákos

Gazdasági úton történő érdekérvényesítés a nemzetközi viszonyokban

A geoökonómia témaköréhez szorosan kapcsolódó fogalom az országok gazdasági úton történő érdekérvényesítése. A hidegháború utáni világban – a nemzetközi kapcsolatok katonai jellegének megszűntével – a piacok megszerzése került az államok külpolitikájának középpontjába. Az irányváltás fokozatosan megjelent a nagyhatalmak újraértelmezett külpolitikai doktrínáiban. Mindez a geoökonómiát új funkcionális diszciplínává tette, megkérdőjelezve a bipoláris versengésből győztesen kikerült neoliberális gazdasági felfogás számos elemét. A gazdasági hatalom az államközi kapcsolatokban ugyanakkor nem értelmezhető a klasszikus politikai felfogásban, amely alá-fölérendeltségi viszonyt fejez ki, hanem az a rendelkezésre álló anyagi- és pénzeszközök, azaz alapvetően mennyiségi jellemzők aránytalanságát takarja. A tanulmány számba veszi az államközi kapcsolatok klasszikus gazdasági eszköztárát, és a nagyhatalmak geoökonómiai stratégiáiból következő főbb globális piaci lépéseket, amelyek összességében a nemzetközi viszonyok meghatározó mozgatórugói napjainkban. A kutatásnak különös aktualitást ad Donald Trump amerikai elnök 2018-as protekcionista intézkedés-sorozata, amely egy globális kereskedelmi háború kitörésével fenyeget.

Kulcsszavak: geoökonómia, érdekérvényesítés, nemzetközi viszonyok, államközi kapcsolatok, külpolitikai doktrínák, gazdasági eszköztár

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Palicz Alexandr Maxim

Az európai szemeszter hatékonysága az euróövezeti gazdaságpolitikai harmonizáció elősegítésében

A 2008-09-es gazdasági válság nyomán kialakuló európai rendszerszintű szuverén adósságválság egyik oka a valutaövezet gazdaságainak eltérő versenyképessége volt. Ezen országok számára az Európai Központi Bank nem tudott egyformán hatékony monetáris politikát folytatni, ami makrogazdasági egyensúlytalanságok kialakulását idézte elő a periférikus országokban. Az egyensúlytalanságok mérséklése, illetve megelőzése érdekében az eurózóna tagországai számos intézkedést hoztak gazdaságpolitikai együttműködésük megerősítésére, amelynek egyik eleme az európai szemeszter keretrendszer felállítása volt. Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy a szemeszter hatásosan támogatta-e az uniós országok gazdaságpolitikáinak harmonizációját, vagyis teljesültek-e az Európai Bizottság által megfogalmazott országspecifikus ajánlások, különös tekintettel az eurozóna tagállamaira.

Kulcsszavak: adósságválság, versenyképesség, egyensúlytalanság, monetáris politika, gazdaságpolitika, eurozóna, európai szemeszter

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Papp Dániel Botond

A pénzügyi innovációkra adott szabályozói válaszok összehasonlító elemzése

Az elmúlt néhány évben a pénzügyi közvetítő rendszerben is megkezdődtek azok a digitalizációs folyamatok, melyek a reálgazdaság több kiemelten jelentős ágazatában már lezajlottak. Mivel leginkább a 2008-as pénzügyi világválság hatására a bankrendszer szabályozottsága fokozott mértékű, kiemelt jelentősége van annak, hogy a szabályozó milyen attitűdöt választ az olyan jelenségek tekintetében, mint a robot-tanácsadás, az okosszerződések vagy a mesterséges intelligencián alapuló szolgáltatások. Egy túlzottan szigorú szabályozói attitűd meggátolhatja a szolgáltatások szerves technológiai fejlődését, versenyhátrányt okozva az országnak. Az érem másik oldalán egy túlzottan megengedő hozzáállás az inherens kockázatok eszkalálódásához vezethet. A két extremitás közötti arany középút megtalálása a szabályozó előtt álló egyik legnagyobb kihívás. Ennek megtalálására nemzetközi szinten az Innovation Hub és a Regulatory Sandbox koncepciók jelenthetnek hatékony megoldást. Az előadásban a nemzetközi legjobb gyakorlatok bemutatásán keresztül azonosításra kerülnek a fenti eszközök olyan kulcs jellemzői, melyek nélkülözhetetlenek a minél hatékonyabb pénzügyi innovációs szabályrendszer magyarországi megteremtéséhez.

Kulcsszavak: digitalizáció, pénzügyi szabályozás, Innovation Hub, Regulatory Sandbox

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Pogácsás Péter

Átalakuló gazdasági régiók a magyar történelemben

A nagy gazdasági régiók változásai jól tükrözik egy ország politikai-gazdasági sorsának alakulását, korszakváltásait. A magyar földrajztudományban – a sok és jelentős lehatárolási kísérlet ellenére – sem a Kárpát-medence természeti tájfelosztására, sem társadalmi, gazdasági régióinak meghatározására vonatkozóan nem alakult ki közmegegyezés. Magyarország különböző történelmi korszakaira komoly szakmai megalapozottsággal felállított régiómodellek gyakran egymástól eltérő szemléletben és régióképző tényezők alkalmazásával születtek, összehasonlításuk során különböző előnyöket és hátrányokat lehet velük kapcsolatban megfogalmazni.

Magyarországon a 19. századig a gazdasági tevékenység túlnyomó részét eleinte a természeti gazdálkodás, később az önellátó, helyi termelés és a szomszédos térségekkel kapcsolatban álló, korlátozott árutermelés határozta meg. A kizárólag a közvetlen környezetükkel munkamegosztásban álló országrészek gazdasági régióira elsődleges hatással a természeti környezet volt. Az ipari tömegtermelés megjelenésével, a vasúti szállítás elterjedésével és a Kárpát-medence világgazdaságba való egyre intenzívebb bekapcsolódásával az ország gazdasági szerkezete megváltozott, gazdasági régiói is jelentősen átalakultak.

A vizsgálat Magyarország gazdasági térszerkezetének változásaiban a mezőgazdaság, az ipar és a szolgáltatások kibocsátásának alakulását tekinti elsődleges régióalakító tényezőnek, amit – ahol lehetséges – a kereskedelmi kapcsolatok alapján módosít. A régiófelosztás során a homogén régiókra való felosztást alkalmazza, amely a tér egészét lefedi, s a kellően aggregát gazdasági alapú régióképzéshez jó megközelítési módként szolgálhat.

Kulcsszavak: gazdasági régiók, régiómodellek, régióalakító tényezők, térszerkezet, Kárpát-medence

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Rinfel János

Az Európai Központi Bank 2008-2018-as időszakra vetített monetáris politikájának vizsgálata geopolitikai szemszögből, különös tekintettel a kibertérre

A kutatás az Európai Központi Bank (EKB) 2008-2018 közötti időszakra vetített monetáris döntéseinek geopolitikai hatásait vizsgálja, különös tekintettel a kibertérre. A 2007/2008-as gazdasági válság teljes mértékben átalakította az addig ismert globális pénzügyi rendszert. Az emberek bizalma megrendült az államok gazdaságpolitikájában, a pénzintézetekben, valamint a gazdasági szereplőkben egyaránt, ezért saját digitális pénzt alkottak maguknak. Jelenleg elvi értéken több százmilliárd dollár van forgalomban a közel 3 milliárd internetfelhasználó között. A 21. század „digitális aranyát” pedig Bitcoin-nak nevezik, amely 2017-re a kibertér legnépszerűbb fizetőeszköze lett.

Felválthatja-e a „digitális arany” az államok valutáit? Milyen kiberbiztonsági kockázattal jár egy felügyelet nélküli pénzügyi rendszer az állampolgárokra nézve? Milyen irányt vehetnek a monetáris jegybanki intézkedések? A nagyhatalmak támogató vagy elutasító politikája lesz-e geopolitikai szempontból sikeres? Létrejöhetnek-e digitális valutauniók, vagy akár egy közös digitális világpénz?

A kutatás eredménye a kibertér geopolitikai szakirodalmához kíván hozzájárulni.

Kulcsszavak: Európai Központi Bank, monetáris politika, kibertér, kiberbiztonság, kriptovaluta, valutaunió, pénzelmélet

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Szalai Gergely

Kis- és középvállalkozások finanszírozása Magyarországon

A kis- és középvállalkozások minden gazdaságban jelentős helyet foglalnak el. Magyarország esetében ez az a vállalkozástípus, amely a munkahelyek, a hozzáadott érték és ezzel a GDP jelentős hányadát előteremteni képes. A vállalkozások helyzetének és beruházási lehetőségeinek állapota közvetlen hatással van az ország makrogazdasági állapotára, valamint arra is, hogy milyen gazdasági növekedést képes az ország rövid-, közép- és hosszú távon realizálni. E kiemelt helyzet miatt nagyon fontos, hogy az ország jó állapotban tudhassa a kkv-szektor.

A vállalkozások és főleg a kkv-szektor résztvevői oldaláról fokozott igény van manapság külső források bevonására. Ezzel egyidejűleg a csökkenő kamat marzsok a banki szereplőket is a minél nagyobb mértékű kiutalásra noszogatják. Növekedést mutat a kkv-hitelezés úgy, hogy a kereslet és kínálat kiegyenlítődni látszik, és az állami, illetve az EU-s finanszírozásokból szép számmal jutott a piacra.

A bankok a válságból okulva egyre óvatosabbak a hiteligénylésekkel kapcsolatban, a munkaerő hiánya pedig további biztosítékok bevonására ösztönzi a mikro-, kis-, és középvállalkozásokat. Egyre több hazai vállalkozás hitelgaranciával jut a banki hitel forrásokhoz, ami mérsékeli a kockázatokat a növekvő beruházási kedv mellett.

Kulcsszavak: mikro-, kis- és középvállalkozások, kkv-szektor, finanszírozás, külső forrásbevonás, hitelezés

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Taczmann Róbert

A gyorsfizető rendszerek múltja és jelene Európában

Mai világunkban szinte minden ember híján van egy fontos erőforrásnak: az időnek. Egyre több tevékenységet végzünk távolról, vagy a technológia nyújtotta lehetőségek felhasználásával ‘online’, annak érdekében, hogy ezt a számunkra olyannyira értékes erőforrást kíméljük, felhasználását csökkentsük. Ez alól pénzügyeink sem kivételek, azonban az ebbe az irányba ható igények kielégítése nem egyszerű. Egyrészt, mivel ez a terület fokozott biztonsági elvárásoknak kell, hogy megfeleljen, másrészt mert a pénzügyi szektor átalakulása éppen a végzett tevékenység érzékenysége, bizalmassága miatt lassabb, megfontoltabb. A tanulmányban bemutatom Európa egyik legrégebbi gyorsfizető megoldásának – az Egyesült Királyság Faster Payments rendszerének – fejlődését annak főbb állomásain és működésének jelentősebb paraméterein keresztül. Emellett az EU által fejlesztés alatt álló, az Unió teljes területére kiterjesztendő és a nemzeti megoldások felett egységes, integráló felületként működni tervezett megoldásokat megvizsgálva, majd a rendszerek két nemzedékét összehasonlítva levonom a következtetéseket, amelyek a már működő rendszerekből a még fejlesztés alatt állókra megtehetők.

Kulcsszavak: gyorsfizető rendszerek, Faster Payments, pénzügyi szektor

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Váradi Balázs

A válság hatása a makrogazdasági folyamatokra és a monetáris politikára

A 2007/2008-ban kezdődött, majd hosszú éveken át elhúzódó globális pénzügyi és gazdasági válság mind a fejlett, mind a feltörekvő régiókban jelentősen átalakította a makrogazdasági környezetet. A mérlegválsággént is jellemezhető időszak során érdemben visszaesett az aggregált kereslet, ami kezdetben gazdasági visszaesést, majd a korábbiaknál lassabb ütemű növekedést eredményezett. Emellett az infláció a legtöbb fejlett gazdaságban csökkenő pályára állt, és sok esetben hosszú ideig negatív tartományban alakult. A megváltozott környezet a monetáris politikát is lépésre készítette, amelynek következtében az inflációs célkövetés keretrendszere számos jegybank esetében rugalmasabbá vált. Az árstabilitási cél elsődlegessége mellett a monetáris politika fókuszába a pénzügyi stabilitás biztosítása és a reálgazdaság élénkítése került. A hagyományos, kamateszközzel megvalósítható monetáris lazítás korlátjainak elérését követően sok jegybank nemkonvencionális eszközöket kezdett alkalmazni céljai elérése érdekében. Ezen újszerű eszközök jellemzően fontos szerepet töltek be és az esetek többségében hatékonyak bizonyultak a válság kezelése során, előrettekintve azonban kérdéses, hogy tartós részei maradnak-e a monetáris politikai eszköztárnak.

Kulcsszavak: válság, makrogazdaság, monetáris politika, nemkonvencionális eszközök

3. Gazdasági és pénzügyi folyamatok

Wisnovszky Gábor

Eszközértékelés átalakulás az endogén pénzügyi tükrében

Az endogén pénzügyi elméletből kiindulva az eszközárak nagymértékű hullámzásának elsődleges okát a nyitott gazdaságok pénzmennyiségének erőteljes ingadozásához köthető tőkésítési ráták változásában véljük felfedezni. Feltételezésünk szerint a pénzmennyiség GDP-hez viszonyított változása döntő hatással bír a finanszírozásra és az eszközárak változására. A gazdaság fellendülő szakaszában kedvező finanszírozási környezetet sokszor váratlanul és gyorsan váltják fel olyan periódusok, amikor a forráshoz jutás szinte lehetetlen vagy aránytalanul nagy költségekkel jár, ha azt tisztán „piaci alapon” próbálják biztosítani. A szélsőséges pénzügyi változások nem pusztán a finanszírozást nehezítik meg aránytalanul bizonyos időszakokban, hanem alapvető kihatással vannak az instrumentumok árazására konjunktúra idején is, lévén, hogy a gazdasági szereplők eleve bekalkulálják döntéseikbe a finanszírozás hektikus változásait, melyek a tőkésítési ráták és tőke költségek emelkedésében, valamint a hozamgörbe főként hosszú végének relatív magas szintjében érhetők tetten.

Ez a folyamat a lakáspiacokat sem hagyta érintetlenül, nem csupán a lakóingatlanok finanszírozása tekintetében alakít ki gyorsan változó feltételeket, hanem átalakítja a piac jellegét is. Míg ugyanis e szegmens a közelmúltban még lokális piacnak számított, addig napjainkra már a lakásingatlan nem csak a rövid távú lakáskiadás miatt, hanem tulajdonjogi szempontból is globális terméké alakult a turisztikailag frekvenciált térségekben. A lakáspiac elvesztette a térbeli kötöttségét, vagyis elvált a helyi szociális, gazdasági és szabályozási környezettől, mostanra sokkal inkább függ a globális pénzmennyiség változásától, mint eddig bármikor.

Kulcsszavak: endogén pénzügyi elmélet, eszközértékelés, eszközárak, lakáspiac

2.4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

4 Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Bendarzsevszkij Anton

Oroszország külpolitikai transzformációja a 2000-es évektől napjainkig

Az orosz külpolitikai vektor az elmúlt évtizedekben, Vlagyimir Putyin elnöksége alatt sokat változott. A Nyugatnak való megfelelési kényszer fokozatosan nyílt Nyugat-ellenességre, Oroszország különállóságának hangsúlyozására, és egy szovjet alapokon nyugvó, eurázsiai birodalom építésére változott. A Szovjetunió felbomlása és Oroszország „nyugatiasodása” egy új korszak kezdete lehetett volna az euroatlanti kapcsolatokban, de nem így történt. Az orosz politikai körökben fokozatosan az az álláspont lett úrrá, hogy a Nyugat nem tekinti egyenrangú partnernek Moszkvát, és megállíthatatlanul benyomul annak hagyományos érdekszférájába. A nyílt töréspont Putyin 2007-es Müncheni Biztonságpolitikai Fórumon elmondott beszédétől következett be, ezt már csak fokozta a 2008-as orosz-grúz konfliktus és a Krím 2014-es megszállása, majd az egymással szembeni szankciók. Oroszország külpolitikai vektora így a 2010-es évektől Euráziára irányult, miközben Moszkva legfontosabb célja a poszt-szovjet térség gazdasági – és hosszútávon minden bizonnyal politikai – reintegrációja az orosz birodalmi erőterbe.

Kulcsszavak: Oroszország, Vlagyimir Putyin, külpolitika, geopolitika, nemzetközi kapcsolatok, diplomácia, poszt-szovjet térség, Eurázsia

4 Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Bokor Réka

Földrajzi, mezőgazdasági adottságok és birtokpolitikai viszonyok vizsgálata négy uniós tagállamban (Franciaország, Spanyolország, Dánia, Magyarország)

Az előadás vizsgálat alá veszi az Európai Unió négy tagállama – Franciaország, Spanyolország, Dánia és Magyarország – földrajzi fekvése szerinti időjárásának megfelelő termelési módokat, ami a kutatás feltételezése szerint lényeges alapját képezi az eltérő tagállami birtokpolitikai szabályozás uniós gazdasági alapszabadságokkal szembeni igazolásának. A négy vizsgált tagállam eltérő földrajzi elhelyezkedésből adódó különbségek – véleményem szerint – arra készítetik a tagállamokat, hogy a közös agrárpolitikai eszközrendszerrel vagy esetlegesen más tagállamtól eltérően szabályozzák birtokpolitikájukat. Megállapítható, hogy Franciaországban, Spanyolországban és Dániában a földtulajdoni és földforgalmi, valamint az öröklési jogviszonyokat mezőgazdasági szempontok szerint átfogó és kötött szabályozással rendezték.

Kulcsszavak: Európai Unió, termelési módok, birtokpolitika, gazdasági alapszabadságok, agrárpolitikai eszközrendszer

4 Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Csizmadia Norbert

Geofusion – Mapping of the 21st century

The study behind this presentation is based on a thorough investigation regarding the recent global, social and geographical processes. The presentation guides the audience with the help of maps in the global world of the 21st century through the quest for the winning nations, communities, leaders and powers of this age.

The findings of the study include a significant recognition that the scientists who are taken as explorers-geostrategists of this century in this case, are expected to present guidelines of our new world full of global social and economic challenges. To do so, new maps are needed, which do not miss the wisdom and tools of the old ones but complement them with the new structure of knowledge.

Using the lately discovered geographic and economic interrelations, the presentation tries to give a prognosis of the global processes. The methodology contains the survey and analysis of many recent publications worldwide, regarding geostrategic, cultural, geographical, social and economic surveys structured into global networks.

In conclusion the author presents the result of the study, which is a collage of the global map of the 21st century as mentioned above. In summary the presentation displays the results of a several year-long study giving the audience an image how economic navigation tools can help the investors and travellers to get along in the changing new world.

Key words: global processes, maps, geostrategy, economic navigation tools

Faust Anita

**A hírmédia geopolitikája –
Elméleti modell a hírmédián keresztül gyakorolt smart power mérésére**

A hírmédia a geopolitikai törekvések belföldi és nemzetközi legitimációjának fontos eszköze, és kiemelt szerepet játszik az információs hadviselés mellett a hatalomgyakorlás különféle módozataiban. Szolgálhat soft power és hard power – sikeres alkalmazás esetén, együttesen smart power – kifejtésére egyaránt. Bár a hard power kvantifikálása sem minden esetben kézenfekvő, a soft power és a származtatott smart power mérése végképp kihívást jelent. A kommunikáció elméletre, valamint a mediatizációval kapcsolatos teóriákra építve azt tételezem fel, hogy a hírmédián át gyakorolt smart power kvantifikálható, amennyiben a célországokra gyakorolt hatását mérjük. A megközelítés hátránya, hogy a média amerikai dominanciája miatt bizonytalan, hogy az USA-n kívül más hatalom hírmédián keresztül alkalmazott smart power-ét milyen feltételek mellett lehet mérni. Továbbá, a szintén globális geopolitikai kódot alkalmazó transznacionális vállalatok és az USA smart power alkalmazása a hírmédiában sem különíthető el. Ezzel együtt, a mérés elvi lehetősége közelebb vihet a szuverenitás, a szólásszabadság kérdésének és a média szabályozás szempontjainak árnyalt mérlegeléséhez.

Kulcsszavak: legitimáció, hírmédia, mediatizáció, smart power

Gere László

**A technológiára épülő városfejlesztési gyakorlatok kettősségének szintjei:
a téma kritikai diskurzusa**

Az előadás röviden ismerteti a 21. századi technológiai forradalom városfejlesztésre gyakorolt hatásait, a smart city koncepció lényegi elemeivel együtt. Ezután rátér az okos város-tervezéssel foglalkozó kritikai diskurzus bemutatására, és ennek különböző megközelítéseit, modelljeit veszi alapul a további vizsgálódások során.

Nemzetközi példákon keresztül összehasonlítja a technológia-vezérelt és a lakosság-központú fejlesztési gyakorlatokat. Előbbi esetében alapvetően a technológiai ágazat szereplői határozzák meg a fejlesztési irányokat, a városok alárendelt szerepben, csupán mint komplex rendszerek jelennek meg, a fejlesztések célja pedig elődlegesen ezeknek a rendszereknek az optimális működtetése. Utóbbinál a lakosság aktív bevonásával és részvételével történnek a fejlesztések, a helyi városfejlesztő és -tervező szakma tudatos stratégiai iránymutatása mellett.

A smart citykkel kapcsolatos hozzáállások közül az előadás összehasonlítja a technológiai utópiát vizionálókat, illetve a technofóbok szempontjait és érvrendszerét. Végül, de nem utolsósorban pedig a városvezetés szempontjából tér ki két ellentétes hozzáállásra: az innovációk gyors bevezetésére, illetve a kiváráásra, ezek előnyeire és hátrányaira.

Kulcsszavak: városfejlesztés, várostervezés, technológiai forradalom, smart city

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Glofák Péter

Az olajár befolyásolásának szerepe az Egyesült Államok geopolitikai küzdelmeiben

A gazdasági hadviselés évezredek óta végig követi az emberiség történetét, eszköztárába tartoznak egyrészt gazdasági szankciók (pl. embargó, bojkott, diszkriminatív vámpolitika), másrészt olyan eszközök, mint például támadás az ország pénzügyi rendszere ellen, erőforrások piaci árának befolyásolása, illetve fegyverkezési verseny kikényszerítése.

A kőolaj világpiaci árának befolyásolása is lehet gazdasági hadviselési eszköz. Az olajpiaci adatokkal végzett vizsgálataim eredményei arra utalnak, hogy az Egyesült Államok és Szaúd-Arábia kőolajpiaci viselkedése és ennek kapcsán a kőolaj árának mélyrepülése az 1980-as években, illetve a 2014 utáni időszakban része lehetett egy-egy gazdasági hadműveletnek, melynek keretében az Egyesült Államok és szövetségesei megpróbálták az olajár alacsonyan tartásával meggyengíteni a Szovjetunió/Oroszország gazdaságát, azon keresztül pedig politikai és katonai potenciálját.

Olajpiaci adatok azt sugallják, hogy az 1980-as években az Egyesült Államok egyik fő közel-keleti szövetségese, Szaúd-Arábia olajpiaci tevékenysége idézte elő az olajár meredek zuhanását, míg a 2014 utáni időszakban az Egyesült Államok már egymaga képes volt jelentős olajáresést előidézni a „palaolaj forradalomnak” köszönhetően.

Kulcsszavak: gazdasági hadviselés, gazdasági szankciók, geopolitika, geoökonómia, kőolajpiac, árfolyam-befolyásolás

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Hidvéghiné dr. Pulay Brigitta – dr. Zlinszky János*

Az ENSZ fenntartható fejlesztési célrendszere végrehajtásáról szóló önkéntes nemzeti jelentéstételi folyamat néhány tanulsága, tekintettel a küszöbön álló magyar jelentéstételre

Az ENSZ 2030-ig szóló fejlesztési programja immáron harmadik éve hatályos. Ez idő alatt a tagállamok – különböző intenzitással és más-más hangsúlyokkal, de – megkezdték a program végrehajtását. A végrehajtás ellenőrzésének alapjául szolgáló Önkéntes Nemzeti Jelentéstételek során a tagállamok arról számolnak be – az ENSZ által szolgáltatott iránymutatás alapján –, hogy mely területe(ke)n értek el felmutatható eredményeket, illetve milyen prioritások mentén kezdték meg a komoly kihívást jelentő munkát. Tanulmányunkban néhány példán azt kívánjuk bemutatni, hogy milyen hasonlóságok, illetve különbségek mutathatók ki térségünk országai között a végrehajtás, valamint a jelentéstétel vonatkozásában, és vannak-e már olyan tanulságok, megfontolások, melyekre hazánknak is érdemes figyelemmel lenni a jelentésre készülve.

Kulcsszavak: ENSZ, SDG/FFC, VNR/Önkéntes Nemzeti Jelentéstétel, Közép-Kelet Európa, V4-ek

*egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Környezetjogi és Versenyjogi Tanszék

4. Világ gazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Kis Katalin

Az afrikai regionális integrációk kereskedelmét alakító tényezők az Egyesült Államok példáján

Az integrációs kezdeményezések már a 20. század elején megjelentek Afrikában, amelyek kiemelt célként tekintenek a kereskedelem ösztönzésére. Az afrikai országok kereskedelmük tetemes részét még mindig a kontinensen kívüli országokkal – köztük az Egyesült Államokkal – bonyolítják. Integrációs szinten az afrikai kontinens nyugati és középső részén található integrációk (CEMAC, ECCAS, ECOWAS) kereskedelmében teszi ki a legnagyobb részarányt az Egyesült Államokba irányuló export. A 2000-ben aláírt AGOA megállapodás nélkülözhetetlen szerepet játszik az afrikai kereskedelmi kapcsolatokban, hiszen számos termék – főként mezőgazdasági termékek és nyersanyagok – esetében vámmentes bejutást biztosít az USA belső piacára. A statisztikai vizsgálat rávilágított, hogy a piac nagysága, a jövedelmi helyzet, a beáramló források és a humán fejlettség erősen együtt mozog az afrikai integrációk Egyesült Államokba irányuló exportjával. Ezzel szemben a demokratikus berendezkedés, a szabadságjogok hiánya és a korrupció szintje érdemben nem látszik a kereskedelem változásában.

Kulcsszavak: afrikai regionális integrációk, Egyesült Államok, kereskedelem

4. Világ gazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Kohári Péter

**Geopolitikai dimenziók
a pénzmosás- és terrorizmus finanszírozása megelőzésében**

A pénzmosás- és terrorizmus finanszírozása megelőzése és megakadályozása, az ezt szolgáló intézményrendszer kialakulása és fejlődése szoros összefüggésben volt (van) a világon zajló geopolitikai folyamatokkal. Számos tanulmány, jegyzet, elemzés és monográfia jelent meg az elmúlt években, amelyek az említett jelenségekkel kapcsolatosan a jogi hátteret, az intézményi együttműködések mutatják be, azonban szükséges és indokolt a világtörténelmi és geopolitikai dimenziók felrajzolása is. Miért és hogyan alakult az egyes államok hozzáállása a pénzmosáshoz, hogyan kapcsolódott ez össze a terrorizmus finanszírozásával, a geopolitikai súlypontok változása milyen módon készítette változásra az országokat?

Az előadás a fent leírt kérdéseket az egyes geopolitikai irányzatok segítségével hívásával próbálja meg megválaszolni, és kísérletet tesz arra, hogy a jogi aspektusokon túlmutató, komplex magyarázatot találjon a nemzetközi fellépés változásaira.

Kulcsszavak: pénzmosás- és terrorizmus finanszírozása, geopolitikai folyamatok, nemzetközi fellépés

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Kucsera Emil

A Perzsa-öböl menti légitársaságok eredményességének geográfiai és demográfiai sajátosságai

A Perzsa-öböl melléke az 1960-as évek elején még a világ egyik legszegényebb térsége volt. A 20. század közepe a szénhidrogén gazdagságnak köszönhetően jelentős társadalmi-gazdasági átalakulást hozott. A nyersanyagra épülő egyoldalú fejlesztéseket – különösen az Egyesült Arab Emírátsokban és Katarban – rövid időn belül átgondolt diverzifikációs stratégia váltotta fel, melynek meghatározó eleme lett a légiipar, illetve az ehhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése. Ennek a gazdasági elképzelésnek az eredményességét mutatja, hogy a szektor rövid időn belül a világ élvonalába került.

A világ légitársaságai napjainkban jelentős átrendeződést mutat. Ez a változás döntően a hagyományos és a feltörekvő légitársaságok között, földrajzi, politikai és geopolitikai dimenziókat érintve, a világ népességnövekedésének és gazdasági fejlődésének területi különbségei szerint alakul.

Az előadás arra keres választ, hogy a térség speciális geográfiai adottságai és a demográfiai változások hogyan alakították/alakítják az Emirates, az Etihad és a Katar Airways üzletpolitikáját.

Kulcsszavak: légiipar, Emirates, Etihad, Katar Airways, Perzsa-öböl, Egyesült Arab Emírátsok, Katar

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Lantos Zsuzsanna

Digitális Indonézia

Közel 265 millió fővel Indonézia jelenleg a negyedik legnépesebb ország, az elmúlt évtizedben átlagosan évi 5-6 százalékos gazdasági növekedéssel Délkelet-Ázsia leggyorsabban növekvő, innovatív gazdasága.

A tanulmány célja, hogy a meglévő társadalmi-, gazdasági keretfeltételek mellett feltérképezze Indonézia digitális trendjeit, az ország eddig elért eredményeit és jövőbeni esélyeit, lehetőségeit, valamint a magyar-indonéz digitális együttműködés színtereit.

A digitális gazdaság fejlesztése az indonéz kormány egyik prioritása. A nagyszámú, digitális technológiát aktívan használó fiatal lakosság a gazdaság motorját jelentheti, velük az ország a digitális robbanás fontos szereplőjévé válhat. A gyors népességnövekedés, az új technológiák felhasználása iránti nyitottság, valamint a digitális vállalkozások terjedése óriási lehetőségeket teremt az ország számára. Indonézia a következő évtizedekben azon „későn jövő” országok közé emelkedhet, amelyek a legújabb technológiai trendeket felhasználva gyorsan tudtak modernizációt és látványos gazdasági felzárkózást megvalósítani (pl. Dél-Korea, Kína, Tajvan). Ugyanakkor – változatlan demográfiai trendek mellett – 2050-től jelentősen gyorsulhat a népesség elöregedése, ami komoly gazdasági és szociális terhet róhat az országra.

Kulcsszavak: Indonézia, digitális gazdaság, magyar-indonéz digitális együttműködés

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Málnássy András

Törökország geopolitikai irányváltásai a XXI. századi globális erőterben

Törökország évszázadokon keresztül Európa történelmének egyik meghatározója volt. A Török Köztársaság földrajzi helyzeténél fogva – az Oszmán Birodalomhoz hasonlóan – a Keletet és a Nyugatot köti össze. Nem véletlen tehát, hogy a kis-ázsiai ország szerepét gyakran ábrázolják hídként a nemzetközi politikában. Ahmed Davutoğlu korábbi külügyminiszter új külpolitikai doktrínájában, a „Stratégiai mélységben” meghaladta a korábban az országnak tulajdonított hídszerepet, és Törökország érdekérvényesítésének fő irányáiként határozta meg a szomszédos régiókat. Az új, ambiciózus külpolitikai törekvéseket a nemzetközi közösség neooszmanizmusként értelmezte, még akkor is, ha ennek nem a hagyományos katonai hódítás vagy politikai irányítás, hanem a gazdaság, a régió konfliktusaiban játszott közvetítő szerep, és az ún. puha hatalom (soft power) voltak az eszközei. Az elmúlt években Törökország a térség elismert és tudatos regionális hatalmává vált, sajátos érdekekkel, melyeket képes és akar is érvényesíteni, még ha eddig változó sikerrel is.

Kulcsszavak: Törökország, külpolitika, hídszerep, neooszmanizmus, puha hatalom, érdekérvényesítés

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Murányi Kata

A luzofón tér történeti és geopolitikai elemei

A portugál nyelvű, más néven luzofón világ egy olyan elméleti fogalomrendszert jelent, melynek kereteit az egykori Portugál Birodalom és gyarmati rendszer összefüggéseinek értelmezése adja. A rendszer origója a mai napig a mára már kis ország Portugália, amely évszázadokkal ezelőtt a világ első globalizált birodalmát valósította meg és tartotta fenn 1415-1999 között. Az előadás elsősorban portugál szemszögből mutatja be a birodalom jellemzőit és hatásait a mai társadalmi viszonyokra. Fontos szempont a migráció kérdése, így ennek a rendszerére külön kitér, valamint röviden vázolja azokat a szervezeteket, amelyeknek nagy szerepük van a globális luzofón közösség fenntartásában az 1990-es évektől diplomáciai, kulturális, társadalmi és gazdasági eszközökön keresztül. Végül az előadás röviden bemutatja a Portugálul Beszélő Országok Közösségét alkotó tagországokat.

Kulcsszavak: luzofón világ, Portugál Birodalom, Portugália, Portugálul Beszélő Országok Közössége, migráció

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Németh Viktória

A Jeges-tenger a nagyhatalmak metszéspontjában

Az Északi-sarkvidéken bekövetkező klímaváltozás több szinten alakítja át a nemzetközi kapcsolatokat és hatalmi viszonyokat: lokálisan, regionálisan és globálisan is. A közvetlenül érintett szereplők között olyan nagyhatalmak vannak, mint az USA, Oroszország vagy az Európai Unió, illetve a régió kívülről érdeklődő államok között van Kína, India és Japán. Az északi-sarki jég olvadása 2007 után olyan látványos szintet ért el, amely fokozta a feszültséget a területen érdekelt hatalmak között, és ettől az évtől kezdve a szakirodalom is egyre kiterjedtebb a helyi folyamatokra, illetve azok nemzetközi kihatására vonatkozóan. A nemzetközi kapcsolatok, a geopolitika, a politikatudomány és a nemzetközi jog is foglalkozik a kérdéskörrel. A téma a hazai szakirodalomban szintén megjelent, inkább az általános folyamatokra koncentrálva, mint az egyes részterületekre. Az Északi-sarkvidék iránti hazai érdeklődés nem új keletű, így többek között a magyar földrajztudományban nagy hagyományokkal rendelkezik. Az európai uniós szakpolitikák, illetve a széleskörű kihatások miatt a téma aktuális és fontos ma is.

Kulcsszavak: Jeges-tenger, Északi-sarkvidék, klímaváltozás, nagyhatalmak, nemzetközi kapcsolatok

4. Világgazdaság, nemzetközi politikai erőviszonyok

Rózsás Tamás

Kuba és Észak-Korea – Kommunista zárványok geopolitikai védettséggel?

A szabadpiac mára szinte mindenhol legyőzte a tervutasításos gazdaságirányítás modelljét, még az egyébként politikai értelemben autoriter Kína is egyre inkább piaci alapon szervezi és fejleszti gazdaságát. Két kommunista zárvány, Kuba és Észak-Korea, ugyanakkor makacsul tartja magát évtizedekkel a Szovjetunió összeomlása és az első kínai különleges gazdasági övezetek megalakulása után. A körülmények mindkét országban rég megérték a változásra, a tervutasításos rendszer mindkét országban egyértelműen zsákutcának, szegénység és nyomor okozójának bizonyult. A geopolitikai környezet ugyanakkor mindkét ország esetében erőteljesen kedvez a status quo fenntartásának. Az előadás azokat a geopolitikai tényezőket és okokat veszi lajstromba, amelyek Kuba és Észak-Korea esetében késleltetik, vagy akár további évtizedekkel elodázhathatják az egyébként rég esedékes változást.

Kulcsszavak: Kuba, Észak-Korea, tervutasításos gazdaságirányítás

2.5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Barnóczki Zsuzsa

A vietnami felsőoktatási piacban rejlő lehetőségek

Vietnam felsőoktatási intézményeit két csoportra oszthatjuk, a tradicionális, mono-diszciplináris, szakosodott intézményekre, mint például a jogi, orvosi, közgazdasági és mérnöki egyetemek, valamint a multidiszciplináris, interdiszciplináris intézményekre. A felsőoktatási trendek nagyobb keresletet mutatnak az úgynevezett multidiszciplináris egyetemek irányába. Kiváló példa a Vietnami Nemzeti Egyetem (Ha Noi) Nemzetközi Tanulmányok Kara, mely korábban szakosodott intézmény volt, és elsősorban az idegen nyelvek elsajátítását tűzte ki céljaként. Napjainkra azonban implementálta az üzleti, gazdasági, gazdasági jogi tanulmányok oktatását is, reagálva ezzel a piaci igényekre.

A vietnami törvények lehetővé tették a külföldi egyetemek és magánszemélyek részére, hogy magánintézményeket hozzanak létre, amelyek közül a RMIT International University nemzetközileg is kiemelkedő teljesítménnyel bír. „A felsőoktatás átfogó reformja Vietnamban, 2006-2020” kormányirányelvekben már 2005 során rögzítették a jelenleg szóban forgó oktatási reformokat és célkitűzéseket, mint például az új akkreditációs és minőségbiztosítási mechanizmusok létrehozását, a nemzeti képzési rendszer bevezetését, avagy a felsőoktatásban tanulók számának növelését 2010-re 200 hallgatóra, 2020-ra pedig 450 hallgatóra/10 000 fő esetén.

A felsőoktatás a modern – kritikai – geopolitika egyik legfontosabb soft tényezője, mely egyértelmű szándéka egyes államok, transznacionális cégek külföldi térnyerése és az adott országok, vállalatok későbbi magasan kvalifikált munkaerejének képzése és végső soron az érintett téregységek multikulturális karakterének elősegítése.

Kulcsszavak: Vietnam, felsőoktatás, soft power

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Csilip Andrea

A török kisebbség helyzetének változása a Balkánon

A Balkán geopolitikai szerepének fontossága és „birodalomváltó jellege” már évszázadokkal ezelőtt megmutatkozott. Ezen félsziget különböző birodalmak bölcsőjeként szolgált, amelyek közül az egyik legmeghatározóbb az Oszmán Birodalom volt.

A többszáz éves közös történelmi múlt egyik legnagyobb hozományának az iszlám balkáni terjeszkedése tekinthető. Az Oszmán Birodalom további fontos öröksége a balkáni török populáció, amely több országban – Bulgáriában, Koszovóban, Macedóniában, Görögországban és Romániában – az össznéesség meghatározó részét képezi. A török kisebbség jelenléte kisebb-nagyobb mértékben befolyásolta az egyes országok politikai, jogi és társadalmi berendezkedését, amelyek által a saját helyzetük is időről időre változott.

Jelen tanulmány arra tesz kísérletet, hogy bemutassa a török kisebbség helyzetét, ennek politikai és szociális reprezentáltságát, főleg az Oszmán Birodalom felbomlása utáni időszakban. A tanulmány a szakirodalom feldolgozása, hivatalos adatok bemutatása és terepi interjúzás révén valósult meg.

Kulcsszavak: Balkán, török, közösség, kisebbségpolitika

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Farkas Marcell

Afrikai menekültek integrációs helyzete az Európai Unióban és Magyarországon

Az Európai Unió jelenkori kihívásai közül az elsők között tartható számon a térség felé az egyes válságövezetekből érkező menekültek migrációja. Afrika a nemzetközi migrációs tendenciákat vizsgálva is egyre jelentősebb küldő térségként jelenik meg, ám a menekültek és menedékkérők kibocsátó országainak vizsgálatakor még nagyobb arányban találunk afrikai államokat. Ez döntő többségében a hosszabb ideje elhúzódó különböző szélsőséges fundamentalista szervezetek lázadásaira (Nigéria, Szomália), a diktatórikus rezsimek elnyomására (Eritrea), valamint egyéb, a szűkülő erőforrásokért vívott etnikai konfliktusokra (Szudán, Dél-Szudán) vezethető vissza. Az előadás a legfőbb küldő országokból érkező és az Európai Unióban már menekültstátuszhoz jutott menedékkérők tagállami szintű vizsgálatát mutatja be, különös tekintettel hazánkra. A kutatás során azonosításra kerülnek a legfőbb lakhatási, munkaerőpiaci, nyelvi, iskolázottsági és egyéb integrációs kihívások, valamint ezek tagállami és küldő országonkénti eltérései és párhuzamosságai. A kutatás eredményeként marginalizált társadalmi csoportok képe elevenedik meg, amelyek a korábban bevándorolt migráns csoportokhoz és az anyaországhoz egyaránt kötődnek, integrációjuk csak részben történt meg.

Kulcsszavak: Afrika, Európai Unió, Magyarország, migráció, menekült

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Nemes Viktória

Az indiai népesség nemi összetételének kutatási lehetőségei különböző tanulmányok példáján bemutatva

Egy megfelelő népességszámmal rendelkező ország esetében, ahol nincs jelentős migráció, nincsenek háborúk, belső konfliktusok, a férfi-nő arányt az elsődleges nemi arányok és a közösség korösszetétele határozza meg. Ilyen esetekben a születéskori nemi összetétel a fiúknak kedvez, ám a kezdeti létszámelőnyük fokozatosan kiegyenlítődik, sőt az idősebb, propagatív életkorban a nők kerülnek többségbe. Földünk egyes országaiban azonban jelentős eltéréseket tapasztalhatunk. Az egyik ilyen ország India, ahol nem csak a születéskori, de a későbbi nemi arányokban is jelentős különbségek adódnak, mely jelenséghez számos ok-okozati tényező járul hozzá. E tényezőket sokféleképpen próbálták és próbálják vizsgálni, hol a szubkontinentális ország egészét állami szinten, hol pedig egy-egy szeletét kiragadva, úgy térben, mint időben. Jelen tanulmány e kutatási lehetőségeket, vizsgálati módszereket mutatja be a különböző szakirodalmak segítségével, és azokat bizonyos szempontok szerint csoportosítja.

Kulcsszavak: India, nemek aránya, kutatási módszerek, szakirodalmak

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Palotai Jenő

Az ausztráliai magyar diaszpóra történetisége és identitása

A tanulmány átfogó képet kíván nyújtani a magyar diaszpórában élők számáról, elhelyezkedéséről, illetve a magyar nyelvoktatásról, mint identitás megőrző aktivitásról. Részletesen kitér az ausztráliai magyar diaszpóra helyzetére és alakulására az 1820-as évektől kezdve napjainkig. A migráció társadalmi értelmezésű klasszifikációja során vizsgálat tárgyává teszi az Ausztráliába irányuló magyar migráció történeti hullámait és a mögöttük meghúzódó motivációs hátteret. A tanulmány betekintést enged továbbá a magyar diaszpórában élők magyar nyelv oktatásába. A magyar diaszpóra identitás-megőrző aktivitása kapcsán esettanulmányként bemutatja a különböző kontinenseken élő diaszpórák közösség-szervező tevékenységét, különös tekintettel a magyar nyelvtanításra, kiemelve sikereiket és problémáikat. Emellett elemzésre és összehasonlításra kerül egy ausztráliai és egy észak-amerikai területről földrajzi mintavétellel kiválasztott magyar iskola és azok nyelvoktatása, illetve az ott élő diaszpóra közösségek identitás-megőrzésének támogatása.

Kulcsszavak: diaszpóra, ausztráliai magyar diaszpóra, identitás, magyar iskola, nyelvoktatás

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Pap Tibor

A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai a Vajdaságban

**Társadalomelméleti bázisú elemzés az intézmény kialakulásáról, szerepéről,
valamint az egymástól lényegi jegyekben eltérő társadalmi nagycsoportok
helyzetének egyazon intézmény révén történő kezelhetőségéről**

A kutatások középpontjában egy sajátos szerbiai kisebbségi intézmény, a nemzeti tanácsok vizsgálata áll. Ezen kisebbségpolitikai intézménynek a konkrét, népcsoportonként is lényegileg eltérő működtetése teszi láthatóvá azokat a különbségeket, amelyek a Vajdaság közösségeinek heterogén identitásait (önértelmezéseit) meghatározzák. Területi, etnikai és történelmi gyökerekre egyaránt visszavezethető eltérésekről van itt szó. A nemzeti tanácsok működése kapcsán érzékelhetővé válnak a különbségek a vajdasági kisebbségek és a többi szerbiai kisebbségi közösség helyzete között. Mindeközben a vajdasági kisebbségek is jól elkülönülnek aszerint, hogy ún. reziduális (etnikai maradvány státusban lévők, akik szándékai érdeemben nem tudják befolyásolni a politikát) vagy releváns (helyi és tartományi szinten politikaformáló) kisebbségi helyzetben vannak a tartomány területén. A képet tovább árnyalja az a posztjugoszláv helyzet, amely ún. „új kisebbségek” létrejöttét indukálta, valamint a korábbi, a nemzetek és a nemzetiségek dichotómiájára építő felosztásból kirekesztett, ún. „anyaországgal nem rendelkező közösségek” láthatóvá válása. Az előadás a fentebb vázolt alaphelyzet összetettségének bemutatására tesz kísérletet.

Kulcsszavak: identitás, kisebbségi helyzet, kisebbségi intézményrendszer, legitimáció, nemzeti tanácsok, Vajdaság

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Réthy Barbara

Lakossági készpénzhasználat Magyarországon

A készpénzzel kapcsolatban általános a vélekedés: „mindegy, hogy milyen, csak sok legyen belőle”. A bankjegyekkel és érmekkel professzionálisan foglalkozóknak azonban mindez nem elég, fontos azt is tudni, hogy a lakosság hogyan jut hozzá a készpénzhez, ha egyáltalán használ készpénzt. Ki-bocsátói szempontból azonban ez sem elegendő információ, tudni kell azt is, hogy a pénz biztonsági szempontból is betölti-e a szerepét, azaz könnyen és egyértelműen ellenőrizhetők-e a bankjegyeken alkalmazott biztonsági elemek, egyáltalán tudatában van-e a lakosság a készpénz ellenőrzési lehetőségeinek.

Az előadás a készpénzt a felhasználói oldalról járja körül, bemutatva a Magyarországra jellemző készpénzes szokásokat, illetve a forint bankjegyek ellenőrzési lehetőségeit, valamint a lakosság által leggyakrabban alkalmazott, valódiságra vonatkozó vizsgálati módszereket és azok pénzhamisításra gyakorolt hatását.

Kulcsszavak: készpénzhasználat, bankjegy, érme, biztonság, pénzhamisítás, vizsgálati módszerek, Magyarország

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Simon Bertalan

Emlékezeti adatbázisépítés eltérő módszertani sajátosságai Pécs példáján

Az emlékezetpolitika egyik legnagyobb fegyvere az emlékezeti helyek teremtése, ezáltal a kollektív emlékezeti tér formálása. Ezek a helyek, mint entitások, számos hivatalos és közösségi gyűjtésből származó adatbázisban fellelhetők, ahol nevükről, létrejöttük koráról, pozíciójukról és típusaikról is információkat nyerhetünk, ezáltal könnyedén építhető fel egy geoadatbázis struktúra a megfelelő geoinformatikai szoftveres környezetben. A kutatás az internet adta lehetőségeket kihasználó adathalmaz teljességét kísérel meg felmérni a török emlékezeti helyek példáján, Pécs városában. Megpróbál választ adni arra, hogy melyek azok az adattípusok, amelyek hiányosak és ezáltal a kutatást kiegészítő terepi felmérések szükségesszerűvé válnak. Kísérletet tesz arra is, hogy újabb adatforrásokat keressen, amelyeknél szintén ellenőrzi, hogy azok adnak-e plusz információt a vizsgálat elvégzéséhez.

Kulcsszavak: emlékezetpolitika, emlékezeti tér, török emlékezeti helyek, geoadatbázis, adatforrások, Pécs

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Sipos-Madarász Annamária

A gyermekvállalás, mint gazdasági döntés – A magyar családok motivációi

A születésszám csökkenésével párhuzamos népességfogyás számos országban évtizedek óta megfigyelhető, és az előrejelzések alapján ez a folyamat hosszú távon fenn is marad. A népesség csökkenésnek gazdasági következményei már napjainkban is érzékelhetők, és a jövőben további feszültségek várhatóak. Ahhoz, hogy a gyermekvállalást ösztönözni lehessen, meg kell érteni a mögöttes motivációkat. Számos modell mutatja be és igazolja empirikus úton, hogy a gazdasági környezet, a nyugdíj-, a család- és a foglalkoztatási politika hatással van a családok gyermekvállalási döntéseire. A tanulmány azt vizsgálja, hogy Magyarországon milyen tényezők befolyásolják a családok gyermekvállalási terveit. Az ökonometriai elemzés eredménye szerint a magyar háztartásokban a jövedelmi szinttől, mint gazdasági tényezőtől független a gyermekvállalási döntés, a tervezett gyerekszámban a kor, az iskolai végzettség és a meglévő gyermekek száma játszik nagyobb szerepet.

Kulcsszavak: népességfogyás, gyermekvállalás, ökonometriai elemzés, Magyarország

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Szentirmai Éva

A XXI. századi gazdasági törekvések társadalomra gyakorolt hatásai Japánban

Abe Sinzót 2006-os első kormányra kerülése után, 2012 szeptemberében választották meg második miniszterelnöki ciklusára. Ő az, aki először az 1990-es évek óta tartó, elhúzódó gazdasági válság történetében komplex válságkezelési programot hirdetett „Abenomics” néven. A program három pillérből, az ő szóhasználatával élve „nyílból” áll. Egy monetáris, egy fiskális és egy strukturális intézkedéscsomagból. Az utóbbi intézkedések sorába tartozik a nők szerepének célzott növelése a japán gazdaságban. Ezt a területet kiemelt fontosságúnak tekinti az Abe adminisztráció, amit mi sem jelez jobban, mint hogy külön elnevezést, márkajegyet kapott „Womenomics” néven. A miniszterelnök nagy lendülettel látott neki a reformok bevezetésének, hiszen Japán geopolitikai szerepe és környezete az elmúlt években jelentősen megváltozott. A kelet-ázsiai térségben újra meghatározó tényezővé válni kívánó Japánnak szüksége van egy erős és növekedő gazdaságra, politikai és gazdasági céljainak megvalósításához. Jelen tanulmány a strukturális intézkedéscsomag „womenomics” szakpolitikájának eddigi eredményeit és kihívásait hivatott elemezni.

Kulcsszavak: Abenomics, gazdaság, Japán, reformok, szakpolitika, társadalom, „womenomics”

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Valent Ákos

Tanulási migráció a külhoni magyar egyetemisták körében

A kutatás a határon túli, külhoni magyar diákok egyetemválasztását vizsgálja. A nemzetközi szakirodalomból megismert tapasztalatokat felhasználva elemzi a Kárpát-medence külhoni magyar diákjainak motivációit. Az empirikus vizsgálat során a feltáró módszerek közül az írásbeli megkérdezésre esett a választás, ez ugyanis kiválóan alkalmas egyének, csoportok együttes véleményének, szokásainak és hozzáállásának a felderítésére. A kutatás elsősorban a szülőföldön maradást és az egyetemválasztást befolyásoló faktorokat igyekezett feltárni.

Kulcsszavak: tanulási migráció, külhoni magyarok

5. Társadalmi folyamatok a világban és Magyarországon

Wetzl Viktor

Vajdaság és Felvidék emlékezetpolitikai gyakorlatának összehasonlítása Zombor és Léva példáján

A trianoni békediktátum értelmében az anyaországtól elszakadt területek közül a Vajdaság és a Felvidék – természetesen Erdély mellett – kiemelkedő szerepet játszanak a külhoni magyarság identitásának megélésében és megőrzésében, mindemellett a magyar kultúra, művelődés és hagyományok legjelentősebb végvárai közé tartoznak.

A kutatásom célja feltárni a nyugat-bácskai és a Garam-menti magyar diaszpóra társadalmi, kulturális és művelődési sajátosságait, területi jellegzetességét és emlékezetpolitikai gyakorlatát. A kutatómunka során kirajzolódott számomra, hogy az olykor jelentősen megfogyatkozott magyar közösség utolsó erejével próbálja életben tartani az anyaországi hagyományokat, tradíciókat.

A kutatómunka során a vizsgált területi egységeken kérdőíves felmérést végeztem, majd a válaszadók közül kiválasztottam azokat a személyeket, akik többletinformációval szolgálhattak a kutatás sikeres végkimenetelét illetően, velük mélyinterjúkat készítettem, hogy a lehető legátfogóbb képet kapjam a kutatási területek magyarságának emlékezeti, kulturális sajátosságairól. Az így elvégzett terepi munka nagyban hozzájárult a kutatás sikerességéhez.

A vizsgálódásom során bepillantást nyertem azon társadalmi, politikai sajátosságokba, amelyek a magyar kultúra fennmaradását szorgalmazzák, s nélkülük elképzelhetetlen lenne a határon túli magyarság szuverenitása. Kiemelkedik a magyar állami, történelmi ünnepek emlékezetpolitikai jelentősége – ugyanakkor markáns különbséget csak a helyi vonatkozású ünnepek, megemlékezések esetén vélhetünk felfedezni, – melyek hangsúlyos szerepet töltenek be a magyar élő, valamint az emlékezetben élő ünnepek és hagyományok megélésében.

Kulcsszavak: Vajdaság, Felvidék, emlékezeti helyek, emlékezetpolitika

3. SZERZŐK ÉS TÉMÁJUK

No.	Név	Cím	oldal
1	Baracsi Lóránt	A magyarországi jelzáloghitelezés a két világháború között a geopolitikai realitások tükrében	31
2	Barnóczki Zsuzsa	A vietnami felsőoktatási piacon rejlő lehetőségek	64
3	Bartha Dániel	Közép-Európa versengő regionális integrációi geopolitikai perspektívából	18
4	Bábosik Mária	Kína szerepe a multilaterális fejlesztési bankokban	8
5	Bendarzsevszkij Anton	Oroszország külpolitikai transzformációja 2000-es évektől napjainkig	48
6	Bihari Katalin	The 16+1 Cooperation between China and Central and Eastern European countries, with special emphasis on the geopolitical and geoeconomic aspects	9
7	Bokor Réka	Földrajzi, mezőgazdasági adottságok és birtokpolitikai viszonyok vizsgálata négy uniós tagállamban (Franciaország, Spanyolország, Dánia, Magyarország)	49
8	Bucsky Péter	Közép-Ázsia közlekedése és az Új Selyemút	10
9	Csapó Dániel Gábor	Az Egy övezet egy út kritikai vizsgálata	11
10	Csilip Andrea	A török kisebbség helyzetének változása a Balkánon	65
11	Csizmadia Norbert	Geofusion – Mapping of the 21st century	50
12	Dani Tamás	Az új kínai selyemút koncepciók és egyes kelet-közép-európai országok keleti irányú külgazdasági stratégiának geoökonómiai keresztmetszete	12
13	Eszes Dorottya	Kína hozzájárulása a Belt and Road program finanszírozásához	13
14	Farkas Marcell	Afrikai menekültek integrációs helyzete az Európai Unióban és Magyarországon	66
15	Farkas Sára	A pénzügyi közvetítőrendszer növekvő szerepének lehetőségei a fejlesztéspolitikában Magyarországon	32
16	Faust Anita	A hírmédia geopolitikája – Elméleti modell a hírmédián keresztül gyakorolt smart power mérésére	51

Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából

17	Fejős Bence	A pénzügyi közvetítőrendszer és a gazdasági fejlettség geopolitikai aspektusú vizsgálata külön tekintettel az állami szerepvállalás mértékére és a pénzügyi rendszer tulajdonosi struktúrájára	33
18	Gábor Ágnes – Dr. habil. Zéman Zoltán	Amikor a projekt controlling az innovációval találkozik egy új vállalati modellben- avagy, Book – Save – Sleep – okosan	34
19	Gál Zsolt	A visegrádi országok gazdasági jellemzőinek összehasonlítása regionális szinten	19
20	Gál Zsombor	A gasztronómiai turizmus lehetőségei Magyarországon	35
21	Gere László	A technológiára épülő városfejlesztési gyakorlatok kettősségének szintjei: a téma kritikai diskurzusa	52
22	Gergely Barnabás	A multiethnicitásból eredő gazdasági hatások Közép-Európában	20
23	Glofák Péter	Az olajár befolyásolásának szerepe az Egyesült Államok geopolitikai küzdelmeiben	53
24	Gyura Gábor	Az adicionalitás problémájának vizsgálata a zöld kötvények körében	36
25	Haffner Tamás	A magyar energiapolitika geopolitikai aspektusai	37
26	Hidvéghiné dr. Pulay Brigitta – dr. Zlinszky János	Az ENSZ Fenntartható Fejlesztési Célrendszere végrehajtásáról szóló önkéntes nemzeti jelentéstételi folyamat néhány tanulsága, tekintettel a küszöbön álló magyar jelentéstételre	54
27	Horváth Marcell	Latin-Amerika és Kína kapcsolatrendszere	14
28	Ilyés Tamás	Differences in the pattern of regional growth in China, the European Union and the United States of America	15
29	Jerkovicsné Stefán Klára	Német gazdasági szereplők Magyarország térképén a rendszer-váltástól napjainkig	21
30	Kardos Adrienn	A magyar naperőmű piac sajátosságai, kihívásai	22
31	Kis Katalin	Az afrikai regionális integrációk kereskedelmét alakító tényezők az Egyesült Államok példáján	55
32	Kohári Péter	Geopolitikai dimenziók a pénzmosás- és terrorizmus finanszírozása megelőzésében	56
33	Kovács Áron	Magyarország és a Balkán közúti közlekedésének geopolitikai összefüggései	23

Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából

34	Kozma Tamás	Törökország energiaügyi kapcsolatainak értelmezése az Európai Unióval és a Sanghaji Együttműködési Szervezettel: komparatív elemzés	16
35	Kucsera Emil	A Perzsa-öböl menti légitársaságok eredményességének geográfiai és demográfiai sajátosságai	57
36	Lantos Zsuzsanna	Digitális Indonézia	58
37	Málnássy András	Törökország geopolitikai irányváltásai a XXI. századi globális erőterben	59
38	Mátyus Ákos	Gazdasági úton történő érdekérvényesítés a nemzetközi viszonyokban	38
39	Murányi Kata	A luzofón tér történeti és geopolitikai elemei	60
40	Nagy Dávid	A Duna szerepe a teherszállításban napjainkban, a Duna-Morava-Vardar-Égei-tenger-csatorna realitásának vizsgálata	24
41	Nemes Viktória	Az indiai népesség nemi összetételének kutatási lehetőségei különböző tanulmányok példáján bemutatva	67
42	Németh Viktória	A Jeges-tenger a nagyhatalmak metszéspontjában	61
43	Palicz Alexandr Maxim	Az európai szemeszter hatékonysága az euróövezeti gazdaságpolitikai harmonizáció elősegítésében	39
44	Palotai Jenő	Az ausztráliai magyar diaszpóra történetisége és identitása	68
45	Pap Tibor	A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai a Vajdaságban	69
46	Papp Dániel Botond	A pénzügyi innovációkra adott szabályozói válaszok összehasonlító elemzése	40
47	Pogácsás Péter	Átalakuló gazdasági régiók a magyar történelemben	41
48	Rácz Szilárd	A posztoszocialista kelet-közép-európai nagyvárosok fejlődési folyamatai	25
49	Réthy Barbara	Lakossági készpénzhasználat Magyarországon	70
50	Rinfel János	Az Európai Központi Bank 2008-2018-as időszakra vetített monetáris politikájának vizsgálata geopolitikai szemszögből, különös tekintettel a kibertérre	42
51	Rózsás Tamás	Kuba és Észak-Korea – Kommunista zárványok geopolitikai védettséggel?	62
52	Sashalmi Ádám	A közlekedési infrastruktúra-fejlesztés szerepe Olaszország és a visegrádi országok közötti kereskedelem és gazdasági együttműködés szempontjából	26

Geopolitikai folyamatok közép-európai perspektívából

53	Schwertner Marcell	Leszakadás a növekedésben – Gazdaságstratégia a kelet-közép-európai országokban a 2004-2015 közötti időszakban	27
54	Simon Bertalan	Emlékezeti adatbázisépítés eltérő módszertani sajátosságai Pécs példáján	71
55	Sipos-Madarász Annamária	A gyermekvállalás, mint gazdasági döntés – A magyar családok motivációi	72
56	Szalai Gergely	Kis- és középvállalkozások finanszírozása Magyarországon	43
57	Szentirmai Éva	A XXI. századi gazdasági törekvések társadalomra gyakorolt hatásai Japánban	73
58	Taczmann Róbert	A gyorsfizető rendszerek múltja és jelene Európában	44
59	Valent Ákos	Tanulási migráció a külhoni magyar egyetemisták körében	74
60	Várad Balázs	A válság hatása a makrogazdasági folyamatokra és a monetáris politikára	45
61	Vers Ramóna	Aranyosság, mint a történelmi Székelyföld exklávéjának magyar értékei	28
62	Wetzl Viktor	Vajdaság és Felvidék emlékezetpolitikai gyakorlatának összehasonlítása Zombor és Léva példáján	75
63	Wisnovszky Gábor György	Eszközértékelés átalakulás az endogén pénzülmélet tükrében	46
64	Zágonyi Ádám	V4 fejlesztési bank – az uniós források alternatívája	29